

ŽIENSKI SVIET

LETO XVII
FEBRUAR
1 9 3 9

Angela Vode: Resen korak k zblízanju / Erna Muser: Cankarju za dvajseto obletnico smrti / Avgusta Gaberščik: Mesečna noč / Zofka Kveder: «Hanka» / Karel Čapek: Vedeževalka / † Karel Čapek / Pearl Buck: Begunci / Erna Muser: Razvoj in pomen Aškerčeve socialne miselnosti in socialne pesmi / Anica Černež: Resnična in živa vzgoja / Javni dogodki, ki morajo zanimati tudi žene / Maša Slavčeva: Umetnost / Naše žene pri delu / Nove knjige / Ob žalostnem kulturnem dogodku / Priloge: Naš dom, Modna priloga, Krojna pola

*Doma in na potovanju,
preden greš spat, vedno:*

Chlorodont zobna pasta

Manufaktura, modna in konfekcijska trgovina

F. I. Goričar, Ljubljana
Sv. Petra cesta 29

vljudno sporoča, da je svojo glavno trgovino preselila v nove, svetle in prostorne lokale na istem mestu v novo hišo. Na zalogi ima veliko izbiro moškega in damskega blaga za obleke, površnike, plašče in kostume

Posebni oddelek za damsko in otroško konfekcijo

Lastna šivalnica za izdelovanje konfekcije, izdeluje se tudi po naročilu! Tvrdba proučevala v tem letu 20-letnico svojega obstoja ter zagotavlja ob otvoritvi novih prostorov, da se bo tudi bodoče držala svojega že starega gesla:

Majhen zaslužek, velik promet!

Obenem sporoča, da bo v svoji podružnici na sv. Petra cesti 30 še v nadalje vodila specialno zalogo perila, platna, posteljnine in blaga za stanovanjske opreme.

Za naročnice Ženskega Sveta 5% popusta!

Ženski Svet izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročnina za list z gospodinjsko prilogo «Naš dom», modno prilogo in krojno polo z ročnimi deli znaša *din 64*—, polletna *din 33*—, četletna *din 17*—. Posamezna številka *din 6*—. Sam list s prilogo «Naš dom» ali same priloge *din 40*—, Za Italijo *Lit 24*—, posamezna številka *Lit 250*; za ostalo inozemstvo *din 85*—. Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 14004. Uredništvo in uprava v Tavčarjevi ulici št. 12/II. Telefon št. 32-80. Izdaja Konzorcij Ženski Svet v Ljubljani. Za konzorcij in uredništvo odgovorna Milka Martelanc.

Tiska tiskarna Veit in drug, družba z o. z., Vir, pošta Domžale. (Predstavniki Peter Veit, Vir.)

Resen korak k zbližanju

Angela Vode

Dvajset let živimo v skupnem domu, pa moramo priznati, da smo si veliko premalo prizadeli, da bi si pogledali odkrito in dobrohotno iz oči v oči, da bi prisluhnili misli brata in vprašali po njegovem čustvu — da bi se spoznali in zbližali. Ne izprašujmo, kje je več krivde, zavedajmo pa se enega: v n a r o d u je samo toliko mržnje, kolikor so je umetno zanetili tisti, ki žive od nje. V vsakem domu je veliko priložnosti, ki razdvaja njegove ude: zapostavljanje, preziranje enega ali drugega, a najbolj pa še dvojna mera, s katero se odmerjajo pravice in dolžnosti . . . Ko gine medsebojno zaupanje, se kakor izkušnjavec vtihotaplja nevarnost tuje «pomoči», ki je vedno pripravljena «urejati» razmere drugih in ki je dedna nesreča slovanskih rodov.

Bolj kot kdaj nas sili danes strahotni zgled iz nedavne preteklosti k osveščenju. Spoznanje, da bi tuja pomoč pomenila našo narodno smrt ter da je naša bodočnost v čim tesnejšem, a svobodnem sporazumu med Slovenci, Hrvati in Srbi, si utira pot med vse tri narode Jugoslavije. Ti narodi bi postali, ločeni in oslabljeni, plen močnejših sosedov. Združeni v močni in zadovoljni državi pa lahko postavimo trden temelj ne samo svoji svobodi, temveč tudi v obrambo resničnega miru, napredka in kulture proti središčem evropske reakcije.

Tisti, ki so predvsem poklicani voditi narod mimo vseh «voditeljev» k pravičnemu sožitju narodov v naši skupni domovini, so se odločili za resen korak na tej poti. Slovenski, hrvatski in srbski kulturni delavci so se zavedli, da je danes prišel čas, ko njihovo delo ne sme služiti samemu sebi ali kvečjemu izbrani peščici, ki se sonči ob lastnem veličju, marveč mora služiti ciljem vsega naroda. Začeli so izdajati «Zbornik», ki pomenja po svoji zamisli in po svojem namenu mnogo več kakor navadna revija — saj je to prvi resni poskus, omogočiti medsebojno spoznavanje vseh treh narodov — čeprav zaenkrat le v tenki plasti kulturnih delavcev, ki se bodo medsebojno seznanjali z vsem kulturnim dogajanjem v okviru poedinega naroda. Da bodo ta namen res dosegli in da poudarjajo resno voljo za sodelovanje na podlagi popolne enakopravnosti, bodo svoje glasilo urejevali tako, da bodo vse tri naše kulture povsem enakopravno zastopane, zlasti

pa, da bo suverenost slovenske, hrvatske in srbske besede vidno poudarjena. S tem bo dana možnost za medsebojno spoznavanje ter bo »zgrajen most, čez katerega pelje najbližja in najbolj kulturna pot do spoznavanja in spoštovanja vseh treh kultur. Zbornik bo zato skrbno zbiral in objavljale gradivo, kakršno služi kulturnemu napredku narodov v Jugoslaviji, ki so v tesnem življenjskem stiku odvisni drug od drugega».

Zbornik nudi v prvi vrsti priložnost *izobraženstvu* za medsebojno spoznavanje in s tem za resnično zблиževanje. Dolžnost izobraženstva pa je, da nosi svoja dognanja in svoje názore med najširše plasti ljudstva, da bo tudi ono začutilo, da je lepša bodočnost nas vseh le v resničnem sporazumu, ki ga bomo sami ustvarili.

Vsi, ki iskreno želimo srečnejšo bodočnost lastnemu narodu in skupni državi, moramo pozdraviti ta resni poskus zблиžanja, moramo ga pa tudi vsak po svojih močeh podpreti. Danes ni čas za razdvojenost in razdiranje, marveč je čas resnega prizadevanja, ki naj nas povede v lepšo dobo.

Prvi zvezek »Zbornika« je že izšel. Sotrudniki so sami priznani slovenski, hrvatski in srbski pisatelji ter slikarji. Vsebina je izredno bogata in sodobna. Zvezek ima 160 strani ter stane samo 25 dinarjev. Letno bo izhajal v štirih zvezkih in stane za vse leto 100 dinarjev. Urednik slovenskega dela je Tone Seliškar. Naroča se v upravi, Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23.

Cankarju za dvajseto obletnico smrti

Erna Muser

Ob času dvajsetletnic, praznovanj,
po tridesetem osmega še leta
se v naša srca, v strah in dvom zajeta,
zagrizla vrsta trpkih je dognanj.

Pa za odgovor na brezbroj vprašanj:
kam nori svet in kam naš narod speta,
za košček še smo dobrega nasveta
budili te iz dvajsetletnih sanj.

S prisego smotru, ki verjel si vanj,
in z vero v luč, ki nam temo prepleta,
prišla častilcev je izbrana četa
na grob ti dvajseti spominski dan.

Laži ne bičaš, hlapčevskih dejanj,
hinavščine-beseda ti je vzeta,
kar nisi več od tega zlega sveta,
sicer bi z bičem znova planil nanj.

Mesečna noč

Augusta Gaberščik

Ves čas šušlja.
ko da kaplja
z listov srebro.
In spet in spet
rahel trepet.
Pogledam. — Samo mesečina
in veje se tiho objemajo v njej.

Zofka Kveder: »Hanka«

Čitateljice. »Ženskega Sveta« nedvomno vse poznajo Zofko Kvedrovo: saj je naša najpomembnejša pisateljica. Njeno književno ustvarjanje je označil Ivan Cankar, ki je bil njen sodobnik, takole: »Zofka je ostavila izhojeno pot; ona je sama svoja. Njene slike niso kopije del, ustvarjenih od moških umetnikov; gledala je s svojimi očmi, ne skozi naočnike, patentirane od naše ničvredne tradicije. In to je njena tragična krivda...»

Od njene smrti dalje — novembra 1936. — ni prenehala živeti med našimi ženami. Želja, da bi dale vsaj po smrti dostojno priznanje njenemu delu z izdajanjem njenih spisov v posebni zbirki. Letos se je ta sklep uresničil. Izdajanje je prevzela »Belo-modra založba« v Ljubljani, uredništvo pa profesorici Marja Boršnik in Eleonora Kernc.

Ker je Zofka napisala ta roman v hrvaščini, sta morali urednici oskrbeti tudi prevod, ki je v resnici dober: bralec nikjer nima občutka, da knjiga ni izvirno slovensko delo. Tudi zunanja oprema je prikupna, le papir ni najboljši — čemur je nedvomno vzrok premajhno število naročnic. Hvalevredno prizadevanje pač zasluži, da bi ga naše žene bolj podprle z naročbo zbirke. Ne pozabimo, da ob takih prilikah najbolj pokažemo, ali smo zrele ali ne.

Ni brez pomena, da je izšel v prvi knjigi zbirke Zofkin vojni roman »Hanka«. Čeprav se godi v navidežno povsem drugačni dobi, odkrijemo, ali bolje: začutimo, da ima ta doba mnogo skupnega z današnjo. Tedaj je bila vojna, danes je pa mir — toda ista bojazen, isto razpoloženje, isti občutki, isto trpljenje, isto onemoglo ogorčenje teži duše — prav kot nekoč v molk vkljenjene večine človeštva.

A tudi danes upamo z Zofko: »Prišli bodo boljši dnevi! Odrešenje! Po preizkušnjah svoboda — za nas vse!»

Druga značilnost, ki spominja na današnji čas, je trpljenje slovenskega človeka, ki ga je tuji pohlep pognal v bratomorno klanje. Različnost dveh svetov prihaja do posebnega poudarka v opisovanju zakona med Nemcem in Slovanko. Iz različnosti rase in temperamenta izvira osebna tragika, ki jo spremlja tragika naroda in človeštva. Iz vsega pa odseva Zofkina ognjevitost narava, njena razčaranja, tragika njenega lastnega življenja.

V naslednjih vrstah prinašamo značilen odlomek iz njenega romana.

*

— — — — —
Moj mož je prišel domov prej kot navadno.

»Ni mi dobro, Hanka, ne bom večerjal«, je rekel, ko je stopil z Jadvigo in Staziko v mojo sobo, potem ko mi je voščil dober večer.

Nisem se nadejala, da bo stopil predme.

No, seveda, otroka ne smeta ničesar slutiti...

»Tudi meni ni danes za večerjo, glava me boli.»

»Potem bi Jadviga in Stazika mogli večerjati sami, midva pa bova pri tebi popila čaj.»

«Glej, mama, prinesli smo časnike ... Ali veš, da so naši spet ujeli preko dva tisoč Moskovčanov?! Pa to je prav za prav malo! Vsak dan bi jih morali vsaj deset tisoč, a vsak teden sto!» se je smejala Jadviga.

«In Nemci so zavzeli Lodz!» je zakričala Stazika. «Slaba jim prede, Moskovčanom!»

«Prenehajta! Ne morem več poslušati to večno: 'Moskovčani'. Med njimi so tudi Poljaki! Lodz so poljska tla. Poljska zemlja se uničuje, rušijo se poljske vasi!» Nisem mogla delj molčati.

«Toda Galicijo so nam oropali, požgali in oplenili Moskovčani, pardon, ruska vojska — tja do Karpatov!» je vzkliknila Jadviga razburjeno.

Tako tu kot tam ista groza! Rusi potiskajo Avstrijce, Nemci hočejo zavzeti Varšavo, toda eni kot drugi gazijo preko nas Poljakov. V Lvovu kozaki, v Lodzu in mogoče kmalu tudi v Varšavi nemški ulanci, Poljakov pa na milijone brez domov in domačije, na milijone naših porušenih ognjišč; na milijone žen in otrok lačnih tava po ostrem zimskem mrazu ... Kako se moreta vidva, otroka, navduševati za vojno in uživati ob vojnih poročilih, ki vsebujejo v kratkih stavkih toliko nepopisne človeške bede ... Razvnela sem se ob usodi poljskega ljudstva in pozabila na lastno žalost ...

«Samo vojne odločajo o usodi narodov ...» mi je ugovarjala Jadviga.

«Res, prav praviš, sestra! Ta vojna bo dala Poljakom prostost; zakaj se torej plašiš žrtev, mati?!» je rekla Stazika.

«Ne verjamem tega!» sem vzdihnila. «Ta vojna bo oslabil vso Evropo, mogoče najbolj pa nas Poljake. Iz dneva v dan rastejo žrtve. Kdo ima pravico toliko žrtvovati?! Za kateri namen bi se smelo žrtvovati vse to! Kaj je zadosti veliko, da je bilo vredno tolikih človeških nadlog?!»

Moj mož je molčal. Hotel je prikriti, kako je razburjen, kako težko mu je poslušati pogovor, ki ga v tem času ni mogel zanimati, toda nemir se je kazal na njegovem obrazu bolj, kot je hotel.

«Pustita mater, moji borbeni hčerki! Ona je premeška, da bi bila hrabra. Če bi se ji obetal cilj, čudovit, kot si ga je le moči misliti, toda dosegljiv samo v primeru, če bi ga odkupila s krvjo, bi se ona obotavljala; žrtvovala ne bi niti enega življenja ...» se je smehljal nervozno.

«Samo svoje lastno!»

«Toda če tudi drugi prostovoljno žrtvujejo svojo kri ...» je vprašala Stazika.

«Otroka, pustimo ta pogovor!» sem zaprosila nenadoma razžaloščena. «Ne morem o vsem tem premišljevali ... Srečna sem, da sem žena, da se smem zgrazati nad vojno in se žalostiti zavoljo hudega, kar povzroča ...»

«Odidita v svojo sobo, Jadviga, Stazika! Pustita naju sama. Moram se nekaj pogovoriti z materjo», je rekel končno moj mož.

Voščili sta mi lahko noč in me poljubili na lice.

V duši mi je bilo nepopisno težko. Hotela sem ju zgrabiti za roke in ju prositi: «Dragi hčerki, ostanita pri meni! Mati vaju potrebuje kot še nikoli, potrebuje vajine ljubezni, vajinih src ... Hčerki moji, vajino mater je nekdo hudo užalil, izdal, oblatil ... Objemita me, varujta me, potolažita me!»

Toda oni sta me poljubili tako hladno, samo iz gole navade, raztreseno, brez pravega čustva ...

Srce se mi je stisnilo, zabolelo me je, kot da ga kdo tlači s surovo pestjo.

«Adijo, očka! Pa saj boš gotovo še prišel malo k nama, preden ležeš? ... Ali nama boš dal kaj bombonov? ... Moraš! Zakaj pa si naju tako razvadal, prav ti je!»

Res, on ju je vedno podkupoval s sladkarijami in darovi, sem pomislila. In grenkoba mi je napolnila dušo, grenkoba, ki razjeda in uničuje ...

Božali sta ga po laseh, se mu dobrikali in ga poljubovali.

Naposled sta odšli. Dolgo sva molčala.

«Hanka, se je jeziš? Si užaljena?» je vprašal po odmoru in me hotel prijeti za roko.

«Ne dotikaj se», sem rekla hladno. «O čem hočeš, da se pogovoriva?»

«Povedali so mi, da je bila pri tebi Marina?»

«Bila je.»

«In ti je povedala tisto? ...»

«Povedala mi je.»

«Pa si ji ti verjela?»

«Verjela. In zakaj ji ne bi smela verjeti? Kaj mogoče ni res?»

Dvignil se je in pričel hoditi po sobi.

«Res je. Ne tajim. Nočem lagati, ker sem poštenjak.»

«Ha, ha, toda lagal si mi osem let! Gotovo ne samo v tem primeru.»

«Če bi me vprašala, povedal bi ti resnico!»

«Kakšno zavijanje! Ne bodi smešen. Kaj te nisem spraševala, kaj te nisem stokrat na dan spraševala?! Saj sem imela naravnost strast, da sem spraševala, spraševala ... Se še spominjaš vprašanja: Ali me ljubiš? Me v resnici ljubiš? Ali ljubiš samo mene? Ali me boš vedno ljubil? Do smrti? ... Ha, ha, bila sem zares velika v vprašanjih! ... A ti, ti v molku ... Na deset mojih vprašanj je sledil en 'da', pa še ta je bil laž!»

«Ne, motiš se! Ljubil sem te, iskreno ljubil. Vedno sem te ljubil, tudi zdaj te ljubim!»

Sedel mi je nasproti in gledala sva si iz oči v oči.

«In kaj je bilo potem tisto z Marino?» sem vprašala.

«Moj Bog, kako si čudna, to je bila ena od trenutnih moških stranskih poti, ki nič ne pomenijo. Kaj ima to opravka z ljubeznijo? Kaj mi je pomenila Marina? ... Toda tebe, tebe sem vedno ljubil kot svojo ženo, ljubil in spoštoval in tudi danes te ljubim enako.»

«Jaz tega ne razumem, niti nočem razumeti!»

«Res, ve, izobražene žene tega nočete razumeti ... toda preproste žene to nagnosko razumejo in odpustajo ...»

«Kaj me one briga jo.»

«Pa kaj si sklenila, Hanka, če mi nočeš oprostiti te stare neumnosti, ki se zdaj bolj maščuje nad menoj, kakor je vredno ...»

«Ti si videl Marino, pa moreš vendar tako govoriti? Nisem vedela, da si tako surov ...»

«Oprosti! Žal mi je ... Pa kaj potem? Ubiti se ne morem ... Povej mi rajši, kaj si se namenila.»

«Samo eno ti morem reči: jaz sem opravila s teboj!»

«Popolnoma opravila?»

«Popolnoma opravila!»

«Za vedno?»

«Za vedno!»

Zlezel je vase. Obraz si je pokril z roko. Obmolnila sva.

«Nikar se ne prenašli! Nepravilna si. Sem mar hudoben človek? ... Sem mar slab oče? ... Kaj nisem zmožen pri svojem delu? ... Kaj nisem skrbel, da ima moja družina vse, kar potrebuje? ... Kaj ti nisem dal prostosti, kakršno si hotela? ... Če ti jaz nisem bil mož, kakršnega si si želela, kaj si bila ti meni žena, kot sem si jo zamišljala?»

«Tiha, mirna, obzirna, kajne?» sem se mu morala porogati. «Saj si vedel, da nisem taka! Prvikrat, ko si me zagledal, si moral spoznati, da ne ustrezam tvojemu idealu.»

«Vzljubil sem te ...»

«Res je, premotila te je moja zunanost ali kaj ... Toda to ni bila ljubezen! Hotel si me imeti in ker me nisi mogel dobiti tako mimogrede kot Marino in druge, njej podobne, si se odločil, da me vzameš za ženo.»

«Mislim sem pošteno!» ...

«Seveda, mislim si: jaz jo bom že zdresiral po svoje ... in si bil gotovo razočaran, ko si se prepričal, da to ne gre tako hitro in lahko, kot si se nadejal ...»

«Pozabil sem, da se pretaka v tebi druga kri, da si ognjevit, preveč čustvena in temperamentna, da si Poljakinja ... Toda, ko sem se prepričal, da si drugačna, da nisi kot žene, ki sem med njimi odrasel in ki sem jih poznal, da nisi kot moja mati, moje sestre, moje sorodnice, sem rekel samemu sebi: treba se bo sporazumeti. Ona se mora v moji hiši prilagoditi mojemu bitju, da bo, kakor si malo prej sama rekla, tiha, mirna, obzirna ... Jaz ji bom dal za to prostost gibanja, dovolil ji bom, naj uredi svoj odnos do ostalega sveta, kakor sama hoče ... Kaj misliš, da bi jaz, če bi vzel Nemko za ženo, dopustil, da bi brala, kar bi hotela, da bi potovala sama, kadar bi se ji zazdelo in kamor bi se ji poljubilo? Da bi občevala z ljudmi, ki bi si jih sama izbirala, da bi pisala brez nadzorstva pisma in da bi živela v moji odsotnosti popolnoma po svoji volji? Ne, to sem jaz pustil samo tebi, ker sem te ljubil in ker sem hotel biti pravičen ...»

Gledala sem ga in sem se silno čudila. Sporazum, dovoljenje? ... Milost za nekaj, kar se razume samo po sebi?! Odrejanje čtiva, nadzorstvo nad dopisovanjem?

Nekaj je začelo vreti v meni in se upirati.

Toda potem sem se spomnila, da sem vse to jaz sama v začetku najinega zakona s silo hotela! Da sem ga nadlegovala s pripovedovanjem, kaj berem, kaj mi kdo piše — in da mu je bilo vse to nadležno, da ni hotel brati mojih pisem, čeprav sem mu jih pri-
našala, naj jih prebere, preden jih odpošljem.

Še je govoril, mi to in ono dokazoval in se opravičeval ...

Poslušala sem njegove besede, toda njihovemu smislu nisem več sledila. Čemu vsa ta pojasnjevanja, ko ne morejo nič popraviti ... Kdo ve, v čem je bila glavna krivda? Na čigavi strani? Morda ima prav moj mož, ko pravi, da me je ljubil in da me še ljubi ... Saj sem ga tudi jaz ljubila takrat, ko sem se z njim zaročila, se poročila, pa tudi kasneje, kajti kaj naj bi bilo tisto silno hrepenenje, da povsem in popolnoma spoznam svojega moža, da se zblížam z njim, da zvem za njegove misli in da obsežem vso njegovo dušo, vse njegovo srce? Kaj je bilo, če ne ljubezen, tisto moje silno in vroče prizadevanje, da se mu vsilim, da delim z njim vse, kar sem čutila, da mu razkrijem vse svoje bitje do najglobljih potankosti? In vendar, kakšna ljubezen?! Kaj je ta ljubezen dala meni — in kaj njemu? Le kako sva mučila drug drugega, koliko krivic sva storila drug drugemu! Njegov ideal je bil nasproten mojemu; prav za prav se nisva v ničemer ujemala! Ko je bilo enemu toplo, je drugega zeblo; kar je enemu ugajalo, se je drugemu zdelo odurno; kar je bilo za enega lepo, se je drugemu kazalo grdo.

Kakšno življenje je bilo to? Vsako soglasje, ki je vladalo na površini, je bilo drago plačano s tihim in neprijetnim samozatajevanjem enega izmed naju. Kratki trenutki opojnosti so bili samo posledica nesporazuma, popuščanja, omame. Mislila sem, da je drugačen, kot je v resnici bil in se kazal, da je v svoji duši vendarle tak, kakršnega sem si želela, ali da bo vsaj postal tak — in sem ga zato tudi ljubila. Tisočkrat sem se prepričala, da se varam, toda vedno sem se nanovo slepila, ker drugače nisem mogla ... Pa tudi on — kdaj je bil najbolj zadovoljen z menoj? Kadar sem bila pokorna, utrujena od neprestanih borb in pripravljena zatajiti samo sebe.

Kakšna ljubezen?!

Že davno sem mu odtegnila svojo dušo.

Kaj bi pred osmimi leti mogla tako mirno in modro razpravljati z njim, če bi vedela, kaj mi je napravil z Marino?! O Bog, jokala bi, obupavala — ubila bi se bila! Zdaj sem samo žalostna, ker se je nekaj podrl, v kar sem tako dolgo verovala. Boli me, ker me je prevaral prav v času, ko sem se najbolj približala tistemu, kar je hotel. Sicer pa, mogoče me je varal tudi pogosteje, tudi še prej ... Toda ni se mi treba dotikati te užazanosti! Zadostuje že to, kar vem! ... Od mene je hodil k Marini, od Marine se je vračal k meni ... Gnusi se mi to, strašno gnusi! In sramujem se sama pred seboj, ker me je oblatil ... Nisem ogorčena, nisem tako divje, neobrzdano ogorčena, kot bi bila, če bi vse to zvedela kdaj poprej; ne razjeda me tisto peklensko gorje, ki bi me tedaj uničilo — ne, samo sramujem se ...

Vedeževalka

Karel Čapek, poslovenil —ek

Vsak poznavalec razmer bo spoznal, da se ta dogodek ni mogel zgoditi pri nas, ne v Franciji in ne v Nemčiji, kajti v teh deželah, kakor je vsem znano, morajo soditi in kaznovati sodniki grešnike strogo po črkah zakona ter nikdar po svojem razumu in vesti. Ker pa v tej zgodbi nastopa sodnik, ki sodi ne oziraje se na paragraf, temveč na zdravi človeški razum, sklepam zato, da se naslednja zgodba ni mogla zgoditi drugje kot v Angliji; dogodila pa se je v Londonu, točneje v Kensingtonu; počakajte, ne, bilo je to v Bromptonu ali v Bayswateru, skratka — tam nekje. Ta sodnik pa je bil Master Justice Kelley, žena pa se je imenovala čisto preprosto Myers. Mistress Edith Myers.

Vedite tedaj, da je ta častivredna dama vzbudila pozornost policijskega komisarja Mac Learya. «Moja draga,» je rekel gospod Mac Leary nekega večera svoji ženi, «ne gre mi iz glave ta Mrs Myers. Rad bi vedel, od česa živi ta ženska. Pomislite, da sedaj, v februarju, pošilja služkinjo po grah. Dalje sem ugotovil, da sprejema dnevno dvanajst do dvajset obiskov, od zelenjadarke na trgu do vojvodinje. Vem, dragica, da porečete, da je to vedeževalka. Dobro, toda to, po mojem, more biti samo plašč za kaj drugega, recimo za zvodništvo ali pa špionažo. Prav res me mika, da bi v to vteknil svoj nos.»

«Dobro, Boh!» je rekla odlična gospa Mac Leary, «pusti to meni!»

Tako se je zgodilo, da je drugi dan gospa Mac Leary, seveda brez poročnega prstana, toda zato zelo mladostno oblečena ter nafrkljana kot punčka, ki je prišla že v leta, da lahko pusti za trenutek svoje otroške neumnosti, s plahim licem pozvonila na vrata gospe Myers v Kayswateru ali v Marylebonu. Morala je še hip počakati, dokler je gospa Myers ni sprejela.

«Vsedite se, draga deklica,» je rekla ta stara dama, ko je zelo delikatno pogledala obiskovalko. «Kaj bi pa hoteli od mene?»

«Rada ... rada bi ...» je zajecljala gospa Mac Leary, «jutri imam dvajset let ... tako strašno rada bi poznala svojo bodočnost ...»

«Toda gospodična, ... ah, kaj, prosim, prosim!» je rekla gospa Myers ter segla po kopici kart in jih začela energično mešati.

«Jones», se z vzdihom predstavi gospa Mac Leary.

«Draga gospodična Jones,» je nadaljevala gospa Myers. «to je pomota; jaz se ne pečam z vedeževanjem, morda tu in tam iz prijateljstva kot vsaka stara ženska. Vzemite karte v levo roko in napravite pet kupčkov. Tako. Včasih si za zabavo razlagam karte, sicer pa — — Glejte!» je rekla, obračajoč prvi kupček. «Kara. To pomeni denar. Srčna kara. To je lepo pismo.»

«Ah», je rekla gospa Mac Leary. «In naprej?»

«Kara fant!» je rekla gospa Myers, odkrivajoč drugi kupček. «Zelena deset! To pomeni dolga, dolga pot. Tu pa,» je zaklicala, «vidim želod! To pomeni nasprotovanje, toda srčna dama je na koncu.»

«Kaj ta pomeni?» je vprašala gospa Mac Leary, zavijajoč oči, kolikor je najbolj mogla.

«Spet kara», je mislila gospa Myers nad tretjim kupčkom. «Drago dete, čaka vas veliko bogastvo, ne vem pa, ali boste šli na dolgo pot vi ali kdo vaših bližnjih.»

«Jaz bom te dni šla v Southampton k teti,» je rekla gospa Leary.

«O, tu kaže vse daljšo pot», je rekla gospa Myers, obračajoč četrti kupček. «Nekdo vam bo branil, neki starejši gospod.»

«Ah, atek seveda!» je vzkliknila gospa Leary.

«No, tako imamo zdaj vse skup», je rekla gospa Myers slavnostno, odkrivajoč peti kupček. «Draga gospodična Jones, tole je bila najlepša karta, katero sem kdaj videla. Ne bo še preteklo eno leto in boste imeli svatbo. Vzel vas bo bogat, zelo bogat mož, ki

mного potuje. Mladi mož, morda trgovec, morda milijonar, kajti mnogo je na potovanjih. Toda preden pridete tja, boste morali prestati mnogo težav. Neki starejši mož vam bo branil, toda vi morate vztrajati. Ko se poročite, se boste preselili daleč oddol, najbolj gotovo za morje. Zdaj pa dobim eno gvinejo za krščanske misijone med ubogimi črnici.»

«Tako sem vam hvaležna,» je rekla gospa Mac Leary in vzela iz torbice libro in en šiling, «tako strašno sem vam hvaležna, gospa Myers, toda koliko bi pa stalo brez kakšnih nasprotovanj?»

«Karte se ne dajo podkupiti,» je rekla starka dostojanstveno. «Kaj pa je vaš oče?»

«Pri policiji,» je lagala z nedolžnim licem mlada gospa. «Veste, v tajnem oddelku.»

«Aha,» je rekla starka ter izvlekla skupaj tri karte. «Te so pa slabe, zelo slabe. Recite mu, drago dete, da mu grozi velika nevarnost. Naj pride k meni, da bo zvedel kaj več. K meni jih hodi mnogo iz Škotske, da jim razlagam karte, in mi vse povedo, kar imajo na srcu. Tako, tako, kar pošljite mi ga. Pravite, da je v tajnem oddelku policije? Mr. Jones? Povejte mu, da ga bom čakala. Z bogom, draga deklica, gospodična Jones! — Naslednji!»

*

«To mi pa ni všeč,» je rekel gospod Mac Leary, praskajoč se zamišljeno po tilniku, «to mi pa ni všeč, Katie. Ta ženska se preveč zanima za vašega pokojnega očeta. Poleg tega se ne imenuje Meyrs, temveč Meierhofer ter je iz Lübecka. Trapasta Nemka,» je godrnjal gospod Mac Leary, «toda kako naj ji pridem za vrat? Stavim pet proti eni, da je iz ljudi trgala stvari, za katere ji nič ni. Prav gotovo, jaz to povem tam gori.»

Gospod Mac Leary je res povedal tam gori. Čudno, tam gori pa niso te stvari vzeli za tako lahko zadevico ter se je zato zgodilo, da je častivredna gospa Myers bila pozvana pred sodnika Kelleya.

«Tako, gospa Myers!» je začel gospod sodnik. «Kako za Boga pa je s temi vašimi kartami in vedeževanjem?»

«Ah, jejmene, gospod,» je rekla starka, «človek se vendar mora z nečem preživljati? V teh letih vendar ne bom hodila plesat v varieté?»

«Hm,» je rekel gospod sodnik, «toda tu je pritožba proti vam, da karte za nič razlagate. Draga gospa Myers, to je tako, kakor da bi namesto čokolade prodajali tablice iz gline. Za eno gvinejo imajo ljudje pravico do poštene prerokbe. Prosim vas, kako morete vedeževati, če pa tega ne znate?»

«Nekateri ljudje hočejo in hočejo, kar silijo vame,» se je branila starka. «Poglejte, prerokujem jim stvari, katere bi najraje slišali. To veselje, ki ga imajo potem, je vredno teh par šilingov. Včasih pa človek resnično tudi zadene. Gospa Myers, mi je rekla zadnjič neka gospa, še nihče mi ni tako dobro razložil kart in mi povedal bodočnost kakor vi. Ona stanuje v St. Johns Wood in se je ločila s svojim možem.»

«Le počasi, se je razjezil sodnik. «Tu imamo pričo proti vam. Gospa Mac Leary, povejte, kako je bilo z vami!»

«Gospa Myers mi je razložila iz kart,» je začela gospa Leary, «da se bom še prej kot poteče leto, poročila, da me bo vzel bogat mlad mož ter da bom z njim šla na dolgo pot preko morij...»

«Zakaj ravno za morje?» je vprašal sodnik.

«Zato, ker je v drugem kupčku bila zelena deset, to pa baje pomeni potovanje,» je rekla gospa Myers.

«Nesmisel,» je godrnjal sodnik, «zelena deset pomeni up. Pot pa pomeni zelena figura. Če je z njo karova sedmica, pomeni to dolga pota, za katerimi čaka bogastvo. Gospa Myers, mene ne boste prevarili. Torej vi ste prerokovala priči, da se bo čez leto poročila z bogatim mladeničem. Toda gospa Leary je že tri leta poročena s policijskim komisarjem Mac Learyjem. Gospa Myers, objasnite ta nesmisel?»

«Toda za Boga,» je rekla mirno stara žena, «tudi take pomote se gode. Tale osebeca je prišla k meni potratno lahkomišno napravljena, toda levo rokavico je imela raztrgano. Iz tega sem sklepal, da nima preveč denarja, da bi ga metala v vodo. Tudi je rekla, da ima dvajset let, čeprav jih ima petindvajset.»

«Štiriindvajset ...» jo je pretrgala gospa Mac Leary.

«To je vse eno. Torej bi se rada poročila — ona se je namreč izdajala za gospodično. Zato sem ji razložila karto za svatbo in ji prisodila bogatega ženina. Zdelo se mi je najbolj primerno zanjo.»

«Kaj pa ta nasprotovanja, ta starejši gospod in ta pot za morje?» je vprašala gospa Mac Leary.

«Da bi bilo več stvari obenem», je preprosto rekla gospa Myers. «Za eno gvinejo mora človek povedati celo storijo.»

«Dosti», je rekel gospod sodnik. «Gospa Myers! vse je nič, toda takole razlaganje kart, to je goljufija. Karte morate razumeti. So sicer razne teorije, toda zapomnite si, nikdar ne pomeni zelena desетка potovanja! Plačali boste 50 liber kazni, kakor tisti, ki ponarejajo jedi ali prodajajo blago, ki ni nič vredno. Poleg tega pa na vas še leti sum, gospa Myers, da špionirate. Mislim pa, da tega ne boste priznali.»

«Kot je Bog nad mano», je vzkliknila gospa Myers, toda sodnik Kelley jo je prekinil: «No, no, pustimo to! Toda ker ste tujka brez redne zaposlitve in poklica, se bodo politični uradi poslužili svoje pravice ter vas izženejo iz države. Z bogom, gospa Myers, hvala vam, gospa Mac Leary. Toda še enkrat vam pravim, tako narobe razlagati karte je naravnost cinično in brezvestno počenjanje.»

«Kaj naj napravim ...» je vzdihnila starka. «in prav zdaj, ko mi je obrt začela dobro iti ...»

*

Morda čez leto pozneje sreča sodnik Kelley policijskega komisarja Mac Learyja. «Lepo vreme», je pozdravil gospod sodnik prijazno. «Mimogrede, kaj pa dela gospa Mac Leary?»

Gospod Mac Leary pogleda zelo kislo. «To ... veste gospod Kelley,» je začel nekako obupno, «ona ... moja žena ... midva sva se medtem ločila.»

«Pojte, pojte!» se je začudil gospod sodnik, «tako lepa mlada gospa!»

«Pa zato ravno», je godrnjal gospod Mac Leary. «V njo se je naenkrat zatrapal neki mladi postopač ... takšen milijonarček ali trgovčič iz Melbourn ... Jaz sem ji branil, toda ...» Gospod Mac Leary si je v obupu vil roke ... «Pred dobrim tednom sta se odpeljala v Avstralijo ...»

❖ Karel Čapek

M. A. M.

Koncem leta — morda najtežjega v zgodovini češkega naroda — je ČSR zadel nov udarec, nova izguba; umrl je svetovnoznani češki pisatelj Karel Čapek, v čigar leposlovnih delih se tako močno zrcali sodobna civilizacija. Ni bil dolgo bolan; po grozni rani, ki so jo zadali septemberski dogodki njegovi domovini in vsem njegovim nadam, ni imel njegov oslabeledi organizem več velike odpornosti. Dotrpel je, ko je moral gledati poraz ljubljene domovine, poraz tako samoniklega in naglo se razvijajočega naroda, pa biti

priča, kako se teptajo najlepša gesla o pravi in kako zmaguje premoč surove sile ...

Karel Čapek je dosegel svetovno slavo zaradi svojega nenavadnega talenta. Bil je umetnik s profinjenim okusom, obenem pa učenjak s temeljitim znanjem. Poznal je prav tako angleško filozofijo kakor francosko umetnost, tolmačil je tuje pesnike in mislece kakor domače, spoznal se je v civilizaciji tehnike tujih držav, pri tem pa je ljubil preprostega človeka, živali, narodo in cvetje. Pisal je v mojstrskem jeziku, mi-

kavno, lahko in zgoščeno. Zato je njegove stvari, ki jih tako radi prevajajo po vsem svetu, težko povedati v tujem jeziku, kakor pač besedo vseh velikih ljudi. Njegova bogata tvorba obsega dnevno žurnalistiko, novele, romane, povesti, igre in potopise.

Čapek je znal pisati svoje satirične stvari o šibkosti naroda ali posameznika tako duhovito, da se je napadenec čestokrat moral smejeti ž njim. Vendar so največja njegova dela tista, v katerih razgalja nasilje in diktatorske težnje. Ta stremljenja ogražajo svet danes bolj nego pred 15 leti, ko sta «RuR» in «Iz življenja žuželk» dala Karlu Čapku in njegovemu bratu Josipu Čapku sloves svetovnih dramatikov. Igra «RuR» je dala nov izraz «robot», ki so ga prevzeli v vse civilizirane jezike, in je fantastično dramatizirala nevarnost skrajne mehanizacije. — Tudi v «Tovarni na Absolutno», v «Zadevi Makropulos», v «Krakatitu» in drugod skuša Karel Čapek razrešiti probleme moderne tehnike in se kot skeptični kritik — vsekakor poln humorja in šale — postavlja proti mehanizmu civilizacije, miselnostnemu titanizmu in utopiji ter prikazuje njihovo neprebavljivost in celo nevarnost za življenje. Kot pripadnik realnega humanizma vidi prospek človeštva v delu za preprostega človeka, za življenje, in v podrobnem delu, ne pa v nadčloveški utopiji. Sočutje in ljubezen preprostega, odkritega srca postavlja

nad zavratne ideje hladnega razuma. Končno daje prednost postopnemu razvoju pred katero koli revolucijo.

Kot novinar je Karel Čapek zadnjih 18 let sodeloval pri «Lidovych Novinach». Svoje feljtone, novele in povesti je pisal za široke plasti ljudstva, ne le za izvoljence. V njih opisuje navadna dogajanja iz vsakdanjega življenja in bežne politične dogodke. Živo se zanima za stvari, ki so na prvi pogled nevidne, poteguje se za zatirane, biča prazne fraze, opeva vsakdanji trud.

Karel Čapek je vedno branil pravico malih narodov do življenja. Trdno in neomajno je verjel v svoj narod tudi po kritičnih dneh. «Še malo in bo zopet novo sonce...» je pisal začetkom zime.

Ta silni mislec, vzgojen v duhu anglo-ameriške filozofije, je bil ožji prijatelj prvega predsednika Republike. Kot pisec del «Pogovori z Masarykom» in «Molčanje z Masarykom» je mnogo pripomogel k razširjenju misli in idej velikega češkega filozofa.

V Karlu Čapku izgublja človeštvo mojstra besede klasične oblike, glasnika visokih idej, ki je vodil češko novo življenje le k napredku. Kot navdušen propovednik in borec bi bil bolj potreben svojemu narodu sedaj kakor v dobi miru.

Umrli je prerano na vrhuncu svoje slave in zapustil dela trajne vrednosti.

Begunci

Pearl Buck*), prev. O. G.

Šli so skozi novo prestolnico, tujci iz daljne dežele, tujci, čeprav je bila njihova zemlja nemara samo nekaj sto milj oddaljena od prav te ulice, po kateri so zdaj hodili. Njim se je zdelo zelo daleč. Gledali so, kakor gledajo tisti, ki jih je nenavadna in nedoumljiva sila iztrgala iz sveta, ki so ga od nekdaj poznali in ki so ga doslej vedno imeli za varnega. Oni, ki so bili vajeni le podeželskih potov in polj, so zdaj hodili po ponosni cesti nove prestolnice, njihove noge so stopale po betonskem tlaku in čeprav je cesta bila polna stvari, ki jih niso nikoli prej videli, celo avtomobilov in drugega, o čemer niso nikoli niti slišali, vendar niso opazili ničesar, temveč so hodili kakor v sanjah.

Nekaj stotin jih je šlo mimo v tistem trenutku. Kakor oni niso ničesar in nikogar pogledali, tako ni njih nihče gledal. Mesto je bilo polno beguncev, mnogih tisočev beguncev; nekako so jih prehranjevali, nekako oblačili, jim dali zavetje v

*) «Ženski Svet» je že v dec. štev. l. l. pisal o znameniti ameriški pisateljici, ki je prejela lani Nobelovo književno nagrado. — Op. ur.

barakah v velikih taboriščih zunaj mestnega obzidja. Ob vsakem času je bilo videti vrste razčepanih moških in žensk in nekaj malega otrok, ki so šli proti taborišču, in če jih je sploh kak meščan pogledal, je pomislil z naraščajočo grenkobo:

«Še več beguncev — ali jih ne bo nikoli konec? Saj bomo vsi gladovali, če jih poskusijo samo malo nahraniti!»

Zaradi te grenkobe, ki je bila grenkoba strahu, so mali trgovci surovo hrulili mnogoštevilne berače, ki so vsako uro prihajali prosjačit, in zato so ljudje brezobzirno plačevali le neznatne mezde rikšavskim voznikom, katerih je bilo desetkrat toliko, kakor bi jih bilo treba, ker so begunci poskušali na ta način nekaj zaslužiti. Tudi navadni poklicni rikšavski vozniki so preklinjali begunce, ker so ti umirajoči od gladu vozili za vsako ceno in tako so bile voznine nizke za vse in vsi so trpeli. Mesto je bilo polno beguncev, ki so prosjačili na vseh vratih, napolnjevali vse težaške poklice, vsako mrzlo jutro ležali mrtvi po ulicah — zakaj naj bi torej kdo gledal to novo četo, ki je prihajala zdaj, v mraku zimskega dne?

Vendar to niso bili navadni možje in žene, niso bili begunci iz kake vedno siromašne občine, ki ob vsaki poplavi kmalu strada. Ne, to so bili možje in žene, na katere bi bil vsak narod lahko ponosen. Videti je bilo, da so vsi iz istega kraja, kajti njihove obleke so bile stkane iz enake, temnomodre bombaževine, preproste, ukrojene na stari način z dolgimi rokavi in dolgimi, širokimi suknjami. Možje so imeli predpasnike, okrašene s čudnimi, lepimi zapletenimi vzorci. Ženske so nosile trakove iz iste temnomodre tkanine, ovite okrog glave kakor rute. Možje in žene so bili visoki in krepke postave, čeprav so bile noge žensk pohabljene. Nekaj fantov je bilo med njimi in nekaj otrok je sedelo v košarah, privezanih na palice, ležeče očetu na ramah; a ni bilo niti mladih deklet niti majhnih otrok. Vsak mož in vsak fant je nosil breme na ramah. To breme je bilo povsod isto — podložene odeje iz modre bombaževine. Obleka in posteljnina je bila čista in trpežna. Na vrhu vsake zložene odeje je tičal na koščku pletenice železen kotel. Najbrže so te kotle pobrali iz glinastih vaških peči, ko so videli, da se morajo izseliti. Toda v nobeni košari ni bilo niti mrvice hrane, in ni bilo niti sledu v kotlih, da bi bili v zadnjem času v njih kuhali hrano.

Pomanjkanje hrane se je poznalo tudi na obrazih ljudi, ako jih je človek natančneje pogledal. Na prvi pogled, v mraku, so bili videti dovolj zdravi, toda če si natančno pogledal, si videl, da so to obrazi gladujočih, ki gredo obupani za zadnjim upanjem. Niso videli tujih stvari v novem mestu, ker so bili preblizu smrti, da bi sploh še kaj videli. Nič ni moglo zbuditi njihovega zanimanja. Vztrajali so bili na svoji zemlji, dokler jih ni pregnal glad. Zdaj so hodili ko slepi, nemi, tako tuji, kakor so umirajoči tuji živim.

Zadnji v tej dolgi povorki mož in žena je bil majhen zgrbljen starec. Celo on je nosil breme, dve košari privezani na palico, položeno preko njegovih ram in v njih zložene odeje in kotel. Toda kotel je bil le v eni košari. V drugi je bila videti odeja silno raztrgana in zakrpana, toda še vedno čista. Čeprav je bilo breme lahko, je bilo pretežko za starca. Jasno je bilo, da bi bil v običajnih časih prestar za delo in da najbrže v zadnjih letih ni bil vaje takega naporā. Dihal je piskajoče, opotekal se je in napenjal oči za tistimi, ki so bili pred njim, da bi ga ne zapustili, in njegov stari, zgrbančeni obraz je okamenel v mučni zasoplosti.

Nenadno so ga zapustile zadnje moči. Z veliko pazljivostjo je odložil svoje breme in zdrsnil na tla, glava mu je padla med kolena, oči so se zaprle, obupno je lovil sapo. Kakor je bil sestradan, mu je vendar nekaj krvi stopilo v temnih lisah na lice. Razčepan prodajalec vročih rezancev je bil v bližini postavil svojo stojnico, klical in vabil; iz te stojnice je padla svetloba na sklonjeno starčevo postavo. Mož, ki je šel mimo, se je ustavil in zamrmral:

«Prisegam, da ne morem danes ničesar več dati, če tudi bi hotel sam jesti le rezance. Tu pa je tale starec. No, dam mu srebrnjak, ki sem ga danes zaslužil za

jutrišnji dan, in bom zaupal v prihodnost. Če bi še živel moj stari očka, bi ga dal njemu.»

Pobrskal je po obleki, privlekel iz raztrganega pasu srebrnjak in po trenutnem obotavljanju in mrmranju dodal še bakren novčič.

«Na, oče,» je rekel z nekako grenko prisrčnostjo, «rad bi videl, kako ješ rezance!»

Starec je počasi dvignil glavo. Ko je opazil srebro, ni hotel iztegniti roke. Rekel je:

«Gospod, nisem te prosil. Gospod, dobro zemljo imamo in nikdar še nismo trpeli takšne lakote, ker imamo tako dobro zemljo. Toda letos je narasla reka in v takem času stradajo ljudje celo na dobri zemlji. Gospod, ostalo nam ni niti za seme. Rekel sem jim, da ne smemo pojesti semena. Toda bili so mladi in lačni in pojedli so ga.»

«Vzemi,» je rekel mož, spustil denar v starčev okajeni predpasnik, vzdihnil in šel svojo pot.

Prodajalec je pripravljaj skledo rezancev in zaklical:

«Koliko boš jedel, starec?»

Tedaj se je starec zgani. Vneto je tipal po predpasniku in ko je videl oba novca, enega bakrenega in enega srebrnega, je dejal:

«Mala skledica bo dovolj.»

«Ali ne moreš pojesti več kot majhno skodelico?» je začudeno vprašal prodajalec.

«Ne bo zame,» je odvrnil starec.

Prodajalec je začuden strmel, toda ker je bil preprost mož, ni rekel ničesar več, temveč pripravil skledo in ko je bila pripravljena, je vzkliknil: «Tu je!» Nato je počakal, da vidi, kdo bo jedel.

Tedaj je starec z velikim naporom vstal, vzel skledo v trepetajoče roke in stopil k drugi košari. Prodajalec ga je opazoval, kako je dvignil odejo, dokler se ni pokazal izpod nje zgrbljen obraz majhnega dečka, ki je ležal s trdno zaprtimi očmi. Človek bi mislil, da je dete mrtvo, toda ko mu je starec privzdignil glavo, da so se mogle otrokove ustnice dotakniti roba skleda, je začelo po malem srebati, dokler je bilo še tople zmesi. Starec pa mu je neprestano mrmljal:

«Na, srce moje — na, otrok moj —»

«Tvoj vnuk?» je vprašal prodajalec.

«Da,» je odvrnil starček. «Sin mojega edinega sina. Moj sin in njegova žena sta utonila, ker sta delala na polju, ko so se nasipi porušili.»

Nežno je pokrtil otroka, nato je, čepe na tleh skrbno oblizal skledico, da je izginila vsaka sled hrane. Potem je vrnil skledico prodajalcu, kakor da se je že najedel.

«Toda šaj imaš še srebro!» je vzkliknil razcapani prodajalec še bolj začuden, da starec ne naroči ničesar več.

Starec je zmajal z glavo. «To bo za seme,» je odvrnil. «Brž ko sem videl srebro, sem sklenil, da kupim semena zanj. Pojedli smo seme, s čim bomo spet posejali zemljo?»

«Če ne bi bil jaz sam tako reven,» je dejal prodajalec, «bi ti nemara celo podaril skledo jedi. Toda — da bi kaj podaril možu, ki ima srebrnik —»

Zmeden je zmajal z glavo.

«Nisem te prosil, brat,» je dejal starec. «Dobro vem, da ne moreš razumeti. Toda če bi imel zemljo, bi vedel, da mora biti posejana, če ne, bo glad še prihodnje leto. Najboljše, kar morem storiti za tega svojega vnuka, je, da kupim malo semena za zemljo — da, čeprav bi jaz sam umrl in ga bodo drugi sejali, mora biti zemlja posejana.»

Spet je pobral svoje breme; stare noge so se mu tresle in napenjajoč oči po dolgi, ravni cesti se je opotekal dalje.

Razvoj in pomen Aškerčeve socialne miselnosti in socialne pesmi

Inavguralna disertacija, ki jo je predložila dipl. phil. Marja Boršnik za dosego doktorske časti. Ljubljana, 1938.

Življenje in delo pesnika Antona Aškercja je bilo, kot pravi avtorica v uvodu svoje disertacije, od prvih početkov do smrti izrazito socialno — posvečeno družbi — in zato je nujno, da se nam že znanstveno zgoščeni pretres njegove socialne miselnosti in pesmi zgosti v zanimiv prikaz njegovega notranjega razvijanja in propadanja. Propadanja, ker ni znal ob pravem času obmolkniti. Preveč se je bil zagrizel v svoje pesniško pero, da bi ga bil mogel odložiti, čeprav mu je le še skripaje služilo. Toda bil je borec, eden najizrazitejših slovenskih borcev za gmotno in duhovno svobodo, kot beremo v disertaciji, in ker si je bil iz svojega peresa napravil bojno kopje, se je pač hotel boriti do zadnjega z orožjem, ki mu je bilo edino na razpolago. Kot mlad kmečki fant, ki se je bil komaj odtrgal od rodne zemlje, iz katere se je bil napil ljubezni in sovraštva, je pel zanosito, klical in vodil v boj za staro pravdo, potem pa je iz življenja stopil v knjigo; krog zatirancev, preganjancev in trpinov, ki se je hotel zanje boriti, se mu je razširil, toda ljubiti in sovražiti ni med svojimi novimi varovanci zmožgal več v toliki meri, da bi bil zanje pozival v boj; prav zato, ker so bili le varovanci, prej pa je bil on sam. Kajti ni dovolj postaviti osemindesetletnega človeka pred kateri koli rudnik, da bi iz njega nastal pristen in učinkovit delavski pesnik. Mislim pa tudi, da je bil Aškerc tedaj že prepoln gneva zaradi napadov iz katoliških vrst in da so se ga ti osebno globlje dojmili ter ga navdajali z grenko bolečino nad navadami slovenske kritike, ki je takrat še manj, kot zna to danes, znala dostojno govoriti o človeku, ki je slučajno bil drugih nazorov, ki ni prisegal na te ali one edino zveličavne poglede na svet in življenje. Ta gnev in pa neizdelanost njegovih ideoloških pojmov, socializem mu je bil nekakšna radikalnejša oblika liberalizma, ga je moral skoraj nujno pognati v slepo ulico — v njegov zadnji in najbolj gostobesedni boj, boj za svobodno misel. Sam je bil zapisal v »Ljubljanskem Zvonu« leta 1900.,

da je filozofija vsakega posameznika le rezultat njegovega duševnega razvoja, da človek izpoveduje, kar v globini svoje duše doživlja. Še bi bil moral pristaviti, da izpoveduje, kakor doživlja. Moč svojega pesniškega izraza si je, kot navaja avtorica, pridobil z intenzivnim študijem poetike in pesništva in dokler se je tako pridobljeni izraz vezal z močnim čustvom, je mogel napisati kakšno Staro pravdo; pozneje, ko je čustvo izpodirival razum, bi bil moral, svojemu pesniškemu slovesu v korist, začeti pisati članke in razprave, toda najbrže se je bil že tako vživel v vlogo pesnika in se s časom v verzificiranju toliko izpopolnil, da je ostal na bojišču, na katerem se je že bil boril. Gnev do vseh zatiralcev vsobodne misli je bil v njem gotovo močan in globok, mislim pa, da ga je prav njegova verzifikatorska spretnost nizanja stiha na stih zapeljala v gostobesedno besedičenje. Če bi si bil moral z muko trgati iz srca besedo za besedo, ne bi bil utegnil toliko napisati.

V krog svojih varovancev je sprejel Aškerc tudi dokaj ženskih postav, ki se ali junaško bore za osvoboditev domovine ali poginjajo kot žrtve uničevalcev svobode, kot na primer pogumne luteranske gospe iz časov slovenske protireformacije. Bile so mu gotovo le dobrodošla posoda, ki jo je mogel napolniti s katero koli svojih bojovitih misli. Ima pa tudi nekaj pesmi z žensko socialno noto in pri teh bi se morala avtorica ob pretresanju njegove socialne miselnosti in pesmi nekoliko pomuditi. V nekaterih, kot v slovenski »Egipčanki« in v pesmi »Za službo«, je prikazal žalostno možnost ženskega samostojnega preživljanja z gospodarskim izkoriščanjem spola v telesu. V »Baladi o gospodu sodniku« se je še posmehnil lažnivi in hinavski morali družbe, ki kaznuje ljudi za prestopke, v katere jih je sama pahnila. Izhoda pa tudi iz te zmede ni nikjer nakazal. Zdi se, da je tudi obtičal na pol poti med liberalizmom in socializmom. Iz pesmi »Amazonke« bi človek sklepal, da je na to vprašanje gledal prej neresno kot

nam konkretno kažejo, kaj razumevamo površno pod globoko besedo: vzgoja, vzgojenost. Res dobivata oba izraza pri osebnih razgovorih in razglabljanjih tudi v pojmovanju nestrokovnjaka včasih še globlji vendar močno enostranski pomen: pomen moralnega oblikovanja otrokove duše, dasi se tako radi varamo o možnostih in sredstvih prave etične vzgoje, živih etično vzgojnih sil in celo o pojmu resnične osebne moralnosti.

Vprav naš čas je razširil ta pojem vzgoje, ki je jemal v misel samo eno, to je moralno stran človekovega življenja, pa smo začeli tudi v širši javnosti pisati o vprašanih socialne vzgoje, zadnje mesece pa v občutju žive potrebe zlasti še o narodnostni vzgoji našega človeka.

Pri vsem tem pa vendar še radi pozabljamo glavno in zadnje vprašanje: kaj je resnična in živa vzgoja, ki zaživi v človeški duši, ki se dotakne srca in misli, da postane boljše, plemenitejše, svetlejš in močnejše, da zaživi človek po njih bolj polno in globlje, da čuti več in mu je svet širši od lastnih potreb in hrepenenj. Življenjske korenine globlje od korenin borovcev v naših kraških tleh.

Otrok, ki je ob svoji rani «vzgojenosti» že skoraj izgubil otroško prirodnost, odkritost in sebičnost, sploh ni vzgojen, je le dresiran kot mlada živalca. Mamice se mnogokrat zdrznejo, ko v nenavadni in nepričakovani situaciji vendar izbruhne «neolikani», pač prirodni in pristni otrok iz njihovega ljubljénčka. Toda navada, ki jo v otroku vstvarja s ponavljanjem in mehanizacijo dresura, deluje le v navadnih in vedno enakih primerih, v novem položaju odpove kot vsak avtomat.

Tiste značilne tožbe, da besede nič ne zaležejo, da je današnji mladi svet neobčutljiv za sleherni vzgojni ukrep, dasi starši vedno in povsod dajejo vzgojne nasvete, dasi neprestano prepovedujejo in zapovedujejo, branjijo in grajajo, govorijo jasno, da je srce za besede tem bolj gluho in zaprto, čim večkrat jih čuje, čim manj svobodnih odločitev omogočajo. Najmanj vzgaja, kdor največ vzgaja in kdor ne oblikuje mladega življenja s tem, kar je, kar sam

živi in dela, temveč le z besedo, ki jo govori, le z ukrepom, ki ga «izmisli».

Preskrbno domačo vzgojo razumemo vsi, ki smo kdaj v življenju in mladosti začutili skrb in toplino, živo ljubezen doma in strah onih, ki so nas ljubili, za našo rast v bodočnost, toda pretirana skrb ne sprošča in ne vzgaja mladih sil, ne daje jim moči in življenja, le vodi jih, da postajajo čim dalje vse bolj odvisne, vse manj samostojne, vse bolj vezane na roko, ki hoče vendar pokazati pot v življenje. Življenje pa čaka z vsemi nevarnostmi vprav na tisti čas, ko stopi mlad človek vanj brez vodnikov. Vzgoja, ki ne sprošča, ni prava vzgoja, ker ne oblikuje mladega življenja v jedru njegove osebe, ker ga ne vodi do samostojnega in samoniklega, notranje svobodnega, iz sebe in iz lastnih sil dobrega, vrednega, močnega človeka. Nadzorstvo in nezaupanje, ki se izraža v njem, jemlje mlademu človeku odgovornost za njegova dejanja in vero v moč, biti iz sebe polnovreden član narodovega in človeškega občestva. Zato popušča takrat, ko naj bi začela delovati, zato se vkljub «najboljši» in «najskrbnejši» vzgoji toliko mladih ljudi zavrže in izgubi.

Tudi prestroga vzgoja rodi najčesče take «vzgojne» uspehe. Rada prehaja v dresuro in — kar je še mnogo težje — rada kvari značaj mladega bitja, ki ima prirodno pravico samoobrambe: neodkritost, zatajevanje, zahrbtnost, pretvarjanje, zakrivanje prave podobe, izmikanje iz «vzgojiteljevih» rok, priliznjenost in klečeplastvo so negativne posledice prestrogega ravnanja z mladino, ravnanja, ki vprav zaradi takih rezultatov ne sme več nositi imena vzgoje in vzgojnega usmerjanja mladosti.

Vzgojenosti odraslega človeka ne moremo pravilno presoditi po bežnem zunanjem videzu, ne moremo je meriti in tehtati z denarjem, ki ga je njegova vzgoja stala, ne razbrati iz slavnih imen zavodov, ki so mu «dajali» vzgojo. Družabno spretnost in uglašenost, najfinejše vedenje v družbi, ki se nas res da prijetno dojme, je vendar lahko le prazna oblika, ki se jedra človeka niti dotaknila ni. Dogaja se, da so najbolj «uglajeni» in «olikani» ljudje notranje brez doživljanja in občutenja življenja, človeka,

njegovega trpljenja in njegovih živih dvomov, omahovanj in borb.

Razsežnosti življenja rastejo v brezdan, njegove globine se čudovito poglobljajo, njegovi zapletljaji in problemi postajajo vse bolj zamotani, njegovi razgledi vse bogatejši. To novo in težko, to boleče polno življenje kliče pravih, notranje izgrajenih, v delu in

odgovornosti preizkušenih, čutečih in živih, resnično vzgojenih ljudi. Poskušali bomo torej začutiti, kakšne globlje vsebine moramo najti v pojmu vzgoje, da bomo mogli doumeti težko in odgovorno, najodgovornejšo nalogo življenja: nalogo pravilnega vzgajanja.

(II. del prihodnjič)

Javni dogodki, ki morajo zanimati tudi žene

Doma:

Razveseljav dogodek z naše severne meje. Pri Sv. treh kraljih nad Marénbergom gradi Družba sv. Cirila in Metoda novo šolo, ki je v tem kraju nujno potrebna. To bo že druga šola te ustanove na grebenu Kozjaka.

Slovenska akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani, ki je bila nedavno ustanovljena, je dobila svojega prvega predsednika. In sicer je to vseučiliški profesor g. Rajko Nachtigal.

Tudi akademijo upodablajočih umetnosti ustanavljajo v Ljubljani. Tako dobivamo Slovenci vse tiste kulturne ustanove, ki jih imajo tudi drugi kulturni narodi po svetu.

Liga proti alkoholizmu je imela ustanovni občni zbor sredi januarja. Sodelovala bo z vsemi društvi in ustanovami, ki delujejo proti alkoholiziranju našega naroda.

Za utrjevanje obrežja Mure in Drave je dalo ministrstvo za javna dela tri milijone dinarjev. Pri tem bo zaposlenih okoli sto delavcev.

V Sloveniji živi 28.000 Nemcev, to je dva in pol odstotka vsega prebivalstva. Največ jih imamo v Kočevju, 30'82%, in v Ptujju 10'74%.

Iz naše notranje politike. Kmalu po volitvah je bila sestavljena nova vlada, iz katere je proti vsemu pričakovanju izpadel dosedanji notranji minister dr. A. Korošec, ki je sedaj predsednik senata. Kot slovenski minister je prišel namesto njega g. Fr. Snoj, ki je minister brez listnice, dr. M. Krek je pa prevzel ministrstvo za gradnje. Namesto dosedanjega prosvetnega ministra g. Magaraševića je imenovan gosp. dr. Kujundžič, po poklicu odvetnik.

Kmetijska zbornica v Ljubljani je na svojem zasedanju v začetku januarja govorila tudi o izboljšanju našega šolstva, kar naj bi

se doseglo s tem, da bi se v učiteljišča sprejemali le otroci kmečkih staršev, češ, da bi mogli boljše razumeti potrebe našega kmečkega človeka. Ali bi ne bilo bolj na mestu, da bi se spremenila učiteljišča, ki naj bi mlade ljudi pripravljala za pravo delo med ljudstvom, kakor da se omeji obisk določene šole le na en stan?

Slovensko društvo s sedežem v Ljubljani je bilo razpuščeno z ukazom banske uprave.

Pol stoletja hrvatske umetnosti. Hrvatski likovni umetniki so dobili krasen reprezentiven dom likovnih umetnosti, ki je najlepši dom te vrste ne le v naši državi, marveč v južnem delu Evrope sploh. Dom je bil zgrajen namesto spomenika kralju Petru I. Na črt je napravil največji kipar Jugoslavije, Meštrović. Ko so izročili dom svojemu namenu, so priredili veliko jubilejno razstavo, na kateri so pokazali razvoj hrvatske likovne umetnosti v zadnjih petdesetih letih. Pri tej priložnosti so praznovali tudi 60letnico hrvatskega društva umetnosti.

Hrvatska organizacija *Seljačka sloga* si pridno prizadeva, da odpravi med hrvatskim ljudstvom nepismenost. Pri tem ji pomagajo tudi žene.

Glavna skupščina nemške kulturne zveze je bila dne 18. decembra prejšnjega leta v Novem Sadu. Iz poročila izvemo, da je bilo ustanovljenih 15 novih organizacij ter da so se naši Nemci vestno udeleževali raznih telovadnih in drugih prireditev. Tudi tako imenovana »zimsko pomoč« pridno deluje. Slovenci posnemajmo!

V Nišu so dobili novo gledališko poslopje.

V Bitolju so odprli knjižnico *orientalskih del*. Ustanovil jo je bil že pred 380 leti poglavar bitoljskega vilajeta. Zbirka obsega nad 3000 del.

O naših za mejami:

«Koroški Slovenec» je poročal, da je na ljudskih šolah ukinjen začetni slovenski pouk prvega šolskega leta, odpravljena latinica in uvedena gotica.

Po poročilu hrvatskega lista «*Seljačka sloga*» Hrvatje, ki žive kot izseljenci v tujini, pridno *podpirajo kulturno prizadevanje svojih rojakov v domovini*. Zlasti za pobijanje nepismenosti so jim poslali že znatne prispevke.

Usoda moravskih Hrvatov po monakovskem sporazumu. Za časa turških vpadov so južni Slovani kar v skupinah zapuščali svojo zemljo ter iskali zavetja v najrazličnejših državah. Del Hrvatov se je naselil tudi v južni Moravski in je ohranil svoj jezik, običaje in nošo. Sedaj so prišli ti kraji pod nemško oblast in s tem je nedvomno njihova usoda zapečatenata.

V Parizu je ustanovljeno Združenje jugoslovanskih slikarjev. Prvi predsednik je Nikola Jeremić.

Kongres ameriških Slovanov je bil v drugi polovici decembra v Pittsburgu. Udeležili so se ga predstavniki vseh v Ameriki živečih slovanskih narodov. Glavni namen je bil, da se pripravi kulturno zблиžanje Slovanov v Ameriki v obrambo slovanskih interesov po vsem svetu.

Po svetu:

Dogodki po vsem svetu se razvijajo v znamenju merjenja sil med dvema taboroma, to je med državami s tako imenovanim avtoritarnim režimom in med demokratičnimi državami. V prvo skupino spadajo Italija, Nemčija in Japonska, v drugo pa Anglija, Francija in Združene države severne Amerike. Obe ti dve skupini se borita za to, da pritegneta v svoj krog čim večje število manjših držav, ki dobivajo čedalje bolj značaj kolonij svojih velikih in močnih sosed. Tako se pravkar snuje na pobudo Nemčije blok enako usmerjenih držav od Baltika do Jadranskega morja v okrilju protikomunističnega pakta. Te države bodo morale izstopiti iz Društva narodov ter tudi svojo notranjo politiko usmeriti v fašističnem pravcu, to se pravi, zapustiti tudi tista navidezna pota demokracije, po katerih so do

sedaj hodile. Ta blok bi potem izločil vsak vpliv zapadne Evrope na srednjo in jugovzhodno Evropo, zaradi česar bi moč avtoritarnih držav silno narasla.

Evropske demokratične države so vsekakor bolj v defenzivi, kajti monakovski dogodki so jih silno oslabili. Sedaj skušajo ohraniti vsaj one postojanke, ki so jim še ostale. Nedvomno so na kako obračunavanje slabo pripravljene, zato si zlasti Anglija prizadeva ohraniti relativni mir in ravnovesje v Evropi.

Med najvažnejše dogodke preteklega meseca spada gotovo obisk angleških državnikov v Rimu. Obisk je bil namenjen ureditvi razmer med Italijo in Francijo, s katero ima Anglija vojaško pogodbo. Italija hoče doseči čim več koncesij v španskem vprašanju. Odtod njene zahteve v Sredozemlju.

Poljski zunanji minister Beck v Nemčiji. Nečmija ima v svojem osvajačnem načrtu Ukrajino. Ker so Ukrajinci zadnje čase postavljali že precej določne obrise svojih zahtev in ima Poljska v svoji državi skoraj osem milijonov Ukrajincev, se je obrnila v svojem strahu pred novim razkosanjem na sovjetsko Rusijo, ki bi bila pri tem reševanju posebno prizadeta. Ta pot pa ni šla v račun Nemčiji, zato so Becka povabili v Berlin, kjer je dobil očitno ugodne obljube glede poljske Ukrajine.

Češkoslovaška se ni spremenila samo na zunaj, marveč tudi na znotraj. Odvrnila se je od načel stvaritelja češkoslovaške republike Masaryka ter zašla na pota avtoritarnih držav. Novi oblastniki napadajo prejšnjega predsednika republike Edvarda Beneša, tako da je na Angleškem že izšla knjiga z naslovom «V obrambo Beneša». V novi situaciji so zlasti prizadeti državni uradniki, za katere je izdala vlada posebno uredbo, ki določa, da se odpuste predvsem vse poročene javne nameščenke. Starejši in manj sposobni uradniki bodo upokojeni, da se na ta način omogoči zaposlitev mlajših moči. Aktivna doklada se zniža za neoženjene nameščence za eno tretjino. Mlajši uradniki bodo reducirani. Podobne določbe so izvedli tudi za zasebne nameščence. Prav tako so se znatno znižali tudi prejemki delavcev. Pri vseh denarnih žrtvah, ki jih je monakovski spora-

zum naložil Čehom, pa morajo vendarle še nadalje vzdrževati nemško vseučilišče v Pragi ter se noben češki Nemec ne sme — po zahtevi iz Nemčije — vpisati na kako inozemsko univerzo.

Kakor ima Češka težave s Poljsko, trpi Slovaška pred agresivnostjo Madžarov, ki izživajo obmejne straže, tako da je prišlo do znatnih izgredov. Notranja oblika Slovaške je tudi avtoritarna; dovoljena je samo ena stranka z običajno telovadno organizacijo, ki se imenuje Hlinkova garda. Sokol je bil razpuščen.

Pomemben kulturni jubilej na Bolgarskem. *Elin Pelin*, najodličnejši predstavnik bolgarske književnosti, je praznoval minuli

mesec *šestdesetletnico* življenja, vsega posvečenega svojemu narodu. Iz njegovih mnogostevilnih pesmi in povesti izžareva vtoča ljubezen do rodne zemlje, zlasti kmečke. Neutrudljivo pero *Elina Pelina* slika življenje bolgarskega človeka po vaseh in planinah, po krčmah in samostanih, po šolah in uradih; kjer koli ga vidi, mu govori pristrčno, poje mu zanosne himne ali nežne pesmice, često ga nagovarja tudi s posmehom in ironijo, da mu odkrije zablodo. Vedno pa je njegova beseda močna, neposredna in bodrilna. Kakor stoji *Elin Pelin* med bolgarskimi književniki v prvi vrsti, tako odlično mesto zavzema tudi med zastopniki vseh južnoslovanskih literatur.

Umetnost

Ksenija Vidali

Vidalijeva je živo nasprotje tega, kar si navadno predstavlja občinstvo pod »pevko«. V njeni zunanosti ni ničesar, kar bi že na prvi pogled vzbujalo pozornost in hotelo povdariti posebnost umetnice. V vsem njenem bistvu ni domišljavosti, niti ne samozavesti nad doseženimi uspehi, ki so za začetnico vsega spoštovanja vredni. Skromnost in umerenost sta njeni značilni svojstvi. Vedno jo vidiš poglobljeno v vlogi, ki jo pravkar študira. Tako sem jo našla tudi jaz. Ko sem v pogovoru speljala besedo na njeno umetniško pot, se je z njenih krepkih ustnic, ki znajo podajati interpretirane partije ženskih vlog z resničnim, čeprav še včasih negotovim, a pravilno dojetim čustvom, izvilo plaho priznanje: »Nekoč... ko bom morda zmogla Butterfly ali pa celo Tosko...»

Ksenija Vidalijeva je doma iz Škednja pri Trstu. Lepo je pela že kot mlado dekletce v šoli in je posebej primer, kako se podedujejo nagnjenja s staršev na otroke. Oče in mati sta bila navdušena za petje in sta oba pela v cerkvenem zboru. Zanimiva je vztrajnost, s katero se je Ksenija borila za svoj poklic.

Kot 17letno dekle je pela svoj prvi cerkveni solo. Ljudje so postali nanjo pozorni in so priporočali staršem, naj jo dajo izobraziti za operno pevko. Toda kakor sta bila oče in mati vnetja za petje, jima to vendar ni bilo po volji. Tedaj se je zavzel zanjo

tržaški profesor Just, ki je veroval v njeno bodočnost in jo brezplačno sprejel med svoje učence. Ker je vedela, da bi ji starši ne dovolili pevskega šolanja, je hodila k pouku skrivaj. Težko ji je bilo, ko je morala doma lagati, da hodi samo k sestrični, ki je res spremljala na klavir njen pevski študij. Da bi se Ksenija vendar malo oddolžila svojemu učitelju, ki je sam živel v skromnih razmerah, je vezla ročno delo in z izkupičkom plačevala honorar. Toda kaj kmalu ji je mati, ki ni vedela, da dela Ksenija za denar, prepovedala izdelovati ročna dela, češ da si s tem kvari oči. Vidalijeva si ni upala več izrabljati profesorjeve dobrote, ne da bi ga plačevala, in zato je s težkim srcem izostala od ur. Toda profesor in njegova žena sta jo toliko časa prepričevala, da se je zopet vrnila v šolo.

Kmalu ji je umrla mati. Po njeni smrti ni mogla več peti, vedno se ji je v grlu trgal glas. Šele po dveh letih žalosti je premagala duševne motnje in zopet poskušala peti. Naštudirala je: Mimi v »La Bohème«, Nedo v »Glumaci«, »Madame Butterfly«. Igre se ni učila nikjer, v kolikor se je ni naučila pri poslušanju opernih predstav, kamor so jo starši pogosto vodili.

Po posredovanju znanca ji je naš operni ravnatelj Polič dovolil avdicijo. Prišla je v Ljubljano, pela in debutirala je kot Mimi, občinstvo jo je toplo sprejelo, uprava jo je angažirala.

Njeni nastopi v «Prodani nevesti», «Manoni», «Don Juanu», «Hoffmannovih pripovedkah», «Gorenjskem slavčku», posebno pa v letošnji «Jolanti» so prvi uspešni koraki talentirane začetnice, ki prinaša s seboj poleg lepega, dobro šolanega glasu tudi

mnogo okusa za pevsko interpretacijo in naravno igralsko inteligenco. Ves ta ugodni material potrebuje skrbnega učitelja in voditelja, ki bo znal uravnati njeno umetniško prizadevanje k nadaljnjemu razvoju. Kajti Vidalijeva ima to, kar manjka marsikateri pevki: kritični čut za svoje delo, sodbo o vsem tem, česar ji še nedostaja in kar bo še lahko z učenjem in prakso pridobila.

Vidalijeva je žena, ki ne pozna nemira in nestrpnosti, živčnosti in zagona, kar je tako značilno za ljudi današnjega časa. Že ko je prvič stopila na oder in je debutirala kot Mimi, sem si dejala, ne da bi jo bila kaj poznala: V tej mladi pevki se družita pristna, nepotvorjena in neigrana ženskost in hkrati deklišтво; to je žena, ki so ji življenj-

ske bridkosti znane in niso šle brez sledu mimo nje. Vse, kar naredi, je preprosto a iskreno, in mi — občinstvo — to čutimo in ji verjamemo. V vsej njeni skromnosti je skrit lep in čist človek, ki obeta v takem razvoju umetniški uspeh, ker ima v sebi jedro za velik umetniški format.

V pogovoru z njo začuti človek skrite studenčke nekega čustveno, podzavestno razvitega življenja in doživljanja, ki je podobno doživljanju usode, kakor jo imajo Jolanta, Mimi, Elza, in ki je bolj tuje življenjski poti brezskrbne Manone ali maščevalne Donne Elvire.

Umetniški razvoj in pot, ki še čakata Ksenijo Vidalijevo, ji bosta dala s svojimi izkušnjami še vse tiste otenke, ki so bistvena sestavina prave umetnosti. V Vidalijevi ima naša opera dragoceno mlado moč, ki nam bo v pravilnem delu dozorela v ponos, če nam je ne bo vzela tujina.

Maša Slavčeva

Uspeh naše pevke v Hamburgu. Mira Župevčeva, operna pevka, ki je začela svojo umetniško pot na našem domačem

odru, je zadnje čase dosegla sijajne uspehe v Hamburgu v najnovejši Leharjevi opereti «Judita». Pri krstni predstavi je pela Župevčeva naslovno vlogo tudi v veliko zadovoljstvo navzočega skladatelja.

Nekaj misli o «Ženah na Niskavuoriju». Poznam to delo samo z odra, nisem ga čitala, torej je mogoče, da v marsikatero fineso nisem prodrla. Vendar pa bo večina žen tudi samo tako spoznala dramo, zato bi bilo morda dobro, da jo oceni še žena, ki gleda na življenjske dogodke, ki se odigravajo na Niskavuoriju, drugače in dalje.

Arne podleže strasti, ker je slabič, in v naših srcih vstaja dvom, da li pomeni zmaga Ilone njeno pravo srečo. Ona zmaga, ker je inteligentnejša, mlajša, lepša, strastnejša,

močnejša od Marte, toda ni li mogoče, da bo tudi v njeno življenje stopila žena, ki bo še inteligennejša, mlajša itd., kot je ona. Danes ko obstoja vsa naša oficialna vzgoja v tem, da razvija intelekt na račun drugih duševnih sposobnosti, je kaj takega pač prav lahko mogoče. Slabič Arne je mogel obdržati dediščino le s pomočjo denarja svoje žene, vaje je vseh udobnosti, ugleda — kako se bo znašel v revščini, ki je na vidiku? Po njegovem značaju sodeč, bo iskal podpore pri materi — iz Niskavuorija. Marta je res nesimpatična, omejena žena, toda prišla je v hišo mlada, vzgoji najbrže še dostopna. Danes polagamo mnogo upanja v vzgojo, številna tozadevna predavanja v družtvih, radiu itd. so izraz tega upanja. Če bi bil Arne značaje, bi bil gotovo vplival na Martino duševnost, saj bi vendar moral žetleti, da razširi materi svojih otrok obzorje in jo usposobi za njeno vzgojno nalogo. Toda za tako prizadevanje bi bilo treba mnogo truda, duševno degenerirani Arne se mu izogne.

V oceni (gl. januarski Ženski Svet, str. 17) zelo odbijajo izrazi «zdrava sebičnost», «zlagana morala o dolžnosti», «zlagana požrtvovalnost». To so gesla, ki se jih danes poslužujejo tudi državniki, ki trde, da je treba pogodbo in dano besedo držati le, če je to njim samim koristno in ne zahteva prav nikake žrtve. S strahom gledamo na tako naziranje in smo priča, kako usodepolno je za onega, ki je šibkejši. Kdo ne proslavlja svojega egoizma kot zdravega, da, celo svetega, pa naj bo še tako odvraten. Dolžnost očeta napram svojim otrokom ni «zlagana dolžnost» ali celo «zlagana požrtvovalnost». Ali se nam še ne upira neprestano poudarjanje naših «pravice», svoje dolžnosti pa odklanjamo kot «zlagane» — prav zato, ker zahtevajo, da ne mislimo vedno na svoj lastni «jaz». Kdo mora preživljati vso strašno tragiko, če si tudi mati lasti «pravico», da sme slediti svoji strasti in zapustiti deco?

Na misel mi prihajajo Foersterjeve besede: Grešili so v vseh časih, toda današnja doba je napravila iz greha čednost, iz slabosti junaško pozo.

Uspeh literarnega dela ni vedno dokaz za njegovo vrednost, to nam priča literarna zgodovina. Je mnogokrat le dokaz, da ima

avtor čut za zahteve občinstva, da se mu zna prilagoditi in se spustiti na njegovo stopnjo.

A. Z.

Umetnost v Jakopičevem paviljonu se je v zadnji dobi nenavadno in pestro razgibala. Ni še dolgo, da je razstavil ob jubilejni dvajsetletnici javnega delovanja visoko nadarjeni akad. slikar in grafik *Božidar Jakac*. Zadnja razstava pa je pokazala izredno zanimivo zbirko trojice umetnikov: *Gorše* je razpostavil v srednji dvorani svojo plastiko, na desni je razstavljala *G. A. Kos* dela razne vsebine v plemenitem slogu, v dveh levih dvoranah pa modernist *Miha Maleš*, ki nas je iznenadil s najnovejšim načinom v barvah ter z grafičnimi deli v dobi svojega polnega umetniškega razvoja. Kdor je zamudil obe razstavi, je zamudil lepo priliko do vpogleda v sodobno slovensko moderno umetnost in kulturo. Razstavi sta bili na tako visoki stopnji, da je opazovalec zamogel dobiti šele pri ponovnem obisku popoln užitek ter tako spoznati lepoto in prave vrednote. Pri Jakčevi razstavi smo dobili vtis, da se občinstvo zaveda moralne dolžnosti, ki bi jo moral imeti vsakdo do naših umetnikov; bila je izredno dobro obiskana. Toda razstava *Goršeta*, *Kosa* in *Maleša* ni dosegla v obisku zaželenega uspeha. Pri tako lepi in odlični zbirki umetnin ne bomo trdili, da ni bilo zanje zanimanja, vemo pa, da je bilo zimsko vreme zelo neugodno in da je marsikdo raje ostal v zakurjeni izbi, kakor da bi bil stopil na ulico in v Jakopičev paviljon, kjer je bil hud mráz kljub temu, da so ga ogrevale tri peči. Paviljon postaja za modernizirano Ljubljano in za naraščajočo slovensko kulturo neprikladen. Upajmo in želimo, da nam bo bodočnost prinesla, kar nam je tako nujno potrebno, kajti prospeh naše domače kulture leži v razumevanju in sodelovanju vsega občinstva.

E. Piščančeva

Razstava umetnic Ženske male antante, ki smo jo videli lansko pomlad v Jakopičevem paviljonu, se bo vršila te dni v Pragi. Zakasnitev so povzročili septemberski dogodki.

Naše žene pri delu

Pomoč naši deci

Skrb za otroka je pri vseh narodih velika, saj tudi izvira iz zavesti, da je država sama kot važni vzgojni činitelj odgovorna, kako bo otroke vzgajala, oziroma v koliko bo vplivala nanje z vzgojnimi sredstvi. Pri velikih narodih so ta sredstva bogata, pri nas, ki smo majhen, ne bogat narod, skromnejša. Vendar bi bili krivični in pristranski, če bi trdili, da se pri nas otrok zanemarija. Nasprotno! Če bi vam statistično in jasno podali pregled našega vzgojnega dela, bi po pravici prišli do ugotovitve: pri nas otroku ne manjka dobrih vzgojnih sredstev.

Toda kakor ni dober kristjan oni, ki ne prizna in noče popraviti greha, tako ne ljubi iskreno svojega naroda tisti, kdor vidi njegove napake in jih ne skuša popraviti ali vsaj opozoriti nanje. Zato je prav, da pokažemo napako odkrito, ki je v tem, da se pri nas otrok zelo zanemarija z ozirom na njegov socialni položaj. Vsa vzgojna sredstva ima naš otrok, če pa se vprašamo, koliko pride naš otrok res v stik s temi vzgojnimi sredstvi, bo slika drugačna. Celo na ljubljanskih osnovnih šolah si ne morejo kupiti knjig ali se naročiti na kak časopis vsi, in vendar so to otroci vsaj deloma srednje dobro živčih staršev. Če je tako v mestu, kako naj si kupi knjigo otrok v vasi, kjer je socialni položaj njegovih staršev gotovo še slabši kakor mestnih. In če pogledamo dalje! Večkrat slišimo tožbe učiteljstva na vasi, da ne morejo vršiti vzgledno svojega vzgojnega dela v šoli, ker manjka vsak dan skoraj polovica otrok. Pozimi izostanek še naraste. Jeseni ne hodijo v šolo zaradi dela na polju, pozimi, ker nimajo čevljev ali primerne oblačila. Ali pa more socialno čuteč učitelj prisiliti otroka, naj obiskuje pouk redno, ako ve, da otrok pomaga staršem na polju in da ne more pozimi v šolo, ker pač nima obutve in zimske obleke? Socialni položaj našega otroka je slab in naša prva skrb bi morala biti posvečena njegovemu izboljšanju, če hočemo, da bo imela naša vzgoja uspehe.

Da bi dali pobudo delu za izboljšanje socialnega položaja našega otroka, se je med našimi učiteljicami rodila lepa misel, da bi

s skromnimi darili pomagale zlasti podeželski deci. Za enkrat naj bi bilo delo namenjeno le našim obmejnim krajem. Obmejni kraji so ona važna pokrajina, kjer se križajo silnice dveh narodov, kjer se stikajo njihovi nazori, kultura in gospodarstvo. In prav zato je skoraj bolj, kakor so potrebne žice in betonirane utrdbe, potrebno to, da imamo na meji zdrave, močne, zavedne državljanke. Zdravje, moč in zavednost pa se gotovo ne kaže v dejstvu, da je prav v obmejnih krajih socialni položaj naših ljudi najslabši. Zato so se naše učiteljice odločile, da bodo v prvi vrsti obdarile reveže v obmejnih krajih.

Vsaka učiteljica vodi in nadzoruje delo v svojem razredu. Delo izvršujejo otroci. Deklice pletejo jopiče, čepice, nogavice, dečki izdelujejo igrače, škatljice, mape in drugo. Da pa otroci vedo, zakaj in komu delajo, jim učiteljica govori o krajih, ki jih otroci ne poznajo, govori jim o življenju viničarske rodbine v Halozah, v Slovenskih Goricah. o izdelovalcih suhe robe na Kočevskem, opisuje jim kraje, kjer domujeta beda in revščina. Lepa, ganljiva slika se nudi včasih, ko pripravljajo otroci zavoj, ki bo potoval tja daleč na severno mejo, ko prihajajo otroci na kateder in nosijo skromna darila še in še, da bo zavoj večji, da bo veselje obdarjenih revežev večje. Ko je zavoj pripravljen, sestavi učiteljica skupaj z učenci pisemce, da pove to, kar bi sama darila zamolčala. Odgovori obdarjenih pa odkrivajo veselje in radost in odkrivajo tudi veliko revščino in bedo, v kateri živijo.

Ni namen teh vrstic, da bi poudarile ali pohvalile delo učiteljic, ne, pravi naš namen je, da bi javnost spoznala upravičenost tega dela in ga podprla, kajti pomanjkljivo je v toliko, da se mora vršiti v mejah, ki nam jih dovoljujejo naše skromne razmere. Zavest, da so ravno ti slovenski revčki najbolj naši, mora zatreti še zadnje pomisleke in vsak zaveden Slovenec, dober državljan in Jugoslovan, bo rad pomagal akciji, da bo nalogo rešila uspešno, v čast, pa tudi v rešitev naroda.

Rozs Ribičič

*

Kolo jugoslov. sester v Ljubljani je priredilo božičnico, pri kateri je obdarilo čez 400 siromakov z obutvijo, obleko in živili. — V okrilju društva se pravkar ustanavlja odsek za propagando narodne noše, ki bo gotovo našel med članicami velik odziv.

Kolo žen zadrugark. Na pobudo Saveza Nabavljalnih zadrug drž. uslužb. v Beogradu so se začele ustanavljati po večjih krajih države društva «Kolo žen zadrugark», da se tako pritegnejo tudi žene k sodelovanju v združnem pokretu. Težke razmere so prisilile državno in samoupravno uslužbenstvo, da se je zateklo k samopomoči v nabavljalnem združništvu, ki gradi svoj obstanek na domačem gospodarstvu, v katerem je imela in ima odločilno besedo žena - gospodinja. Če hoče združništvo uspešno napredovati, je neobhodno potrebno, da pritegne k sodelovanju ženo - gospodinjco. Ta namen pa imajo snujoča se društva, ki naj širijo združno misel med ženami, vzgajajo žene v združnem duhu, jim dajo primeren položaj v združnem pokretu in jim omogočijo večji vpliv na delovanje obstoječih združnih ustanov drž. uslužbenecv.

V tuji srho je bilo v decembru minulega leta tudi v Ljubljani ustanovljeno «Kolo žen zadrugark». Vsak začetek je težak, tega dejstva se odbor novoustanovljenega društva v polni meri zaveda, toda teža sedanje gospodarske stiske nujno zahteva, da se pokret izvede, če tudi v začetku v manjšem obsegu, z željo in ciljem, da pripomore naši ženi - gospodinjci do znosnejših razmer.

«Kolo žen zadrugark» želi in pričakuje moralne podpore drugih ženskih društev, ki imajo za cilj dvig naše žene na kulturnem

in gospodarskem polju. Zato bo Kolo radevolje sodelovalo pri sličnih pokretil. «Kolo žen zadrugark» priredi dne 8. februarja t. l. ob 20. uri v dvorani glasbenega društva «Sloge» v Pražakovi ulici prvi članski seštanek s predavanjem «Žena in zadrugarstvo». V programu ima še nadaljnja predavanja z debatami, da bi članice mogle izraziti svoje težnje glede združnega pokreta. Predvidene so tudi skupne ekskurzije v večje združne ustanove, da se bodo članice seznanile z njihovo organizacijo.

Naše sestre v Braziliji. Naša dolgoletna naročnica ga. Pepca Kadunc v S. Paulu nam je poslala lično vabilo za otroško prireditve ob zaključku drugega «slovenskega tečaja» v S. Paulu 17. decembra. Zanimiv spored obsega 21 točk, med temi: skupni deklamaciji «Pozdrav Braziliji» in «Domovina», govor «Ob dvajsetletnici», deklamaciji «Moj dom» in «Na potujčeni zemlji», recitacija «Neodrešena domovina», prizor «Begunci», nekatere pesmice, eno- in dvodejanke i. dr. in kot zaključek skupna deklamacija «Ostani domu zvest». — Navajamo te točke, da dokazemo, kako naše sestre in bratje onkraj oceana mislijo na svojo domovino, na njene boli, kako vsajajo te misli tudi v nežna srca svojih otrok. — Gospa Kadunc vodi že dve leti nedeljski tečaj za pouk materinščine in nam poroča, s kakšnim veseljem se otroci pripravljajo za zaključno prireditve, pri kateri bo zadonela iz njihovih mladih grl lepa slovenska pesem in mila materina govorica. — Čestitamo požrtvovalni gospe k njenim uspehom in se ji posebno zahvaljujemo, da pri sestavi sporeda ni pozabila na tiste naše brate, katerim domovina ne more dati drugega nego svojo bol in ljubezen.

Nove knjige

«Ob dvajsetletnici Jugoslavije». Lepa, 370 strani obsegajoča knjiga je prav za prav le dvanajsti zvezek kulturne in socialne revije «Misel in delo», ki je za dvajsetletni jubilej obstoja naše države izdala izbor razprav o gradnji Jugoslavije iz časov, ko je bila skupna država Slovencev, Srbov in Hrvatov le njihova zamišl, ter iz dobe dvajsetih let, ko se je že gradila kot realna tvorba. Prvi del prinaša zanimivosti

iz bojev za našo samostojnost od začetka dvajsetega stoletja pod jarmom Avstrije ter dalje od majske deklaracije do Jugoslavije. Drugi del pa nas seznaja z različnimi panogami javnega življenja v novi državi kakor tudi z osnovami in razvojem jugoslovanske zunanje politike. Nekateri referati nudijo mnogo zanimivega gradiva onemu, ki se bo hotel poučiti o tem ali onem vprašanju, tako na primer o razvoju našega ljud-

skega šolstva, o naši obljudovalni politiki, o naših zdravstvenih problemih itd. Posebno aktualen je članek L. Čermelja, ki poroča o bilanci našega naroda za mejami. Mnogi članki pa predstavljajo zanimive spomine, ki je prav, da se nam ohranijo. Na prvi strani nas pozdravlja lepa Gradnikova pesem «Na prvi postaji», ki se v nekaterih stihih rahlo dotika našega sedanjega položaja:

«Verujemo, da si še žejna znoja
in solz, da v tvojih hramih še maliki
tujinstva žde in zadnji ni še zrušen.»

V **Bibliofilski založbi** v Ljubljani (Pod Turnom 5) so pred kratkim izšle tri nove knjige: Mihe Maleša *«Slavni Slovenci»*, Ložarjeva *«Kipar France Gorše»* in *«Nmaj čriez izaro»*, osemnajst izvirnih lesorezov Franja Goloba.

Miha Maleš je že leta 1923. izdal v Kamniku mapo z 10 izvirnih lesorezov *«Slovenski umrlji»*, ki je kmalu pošla. Nadaljeval je svoje delo in leta 1927. je v založbi Mohorjeve družbe izšla razširjena izdaja portretov slovenskih mož. Toda neumorni umetnik je nadaljeval in izpopolnjeval svoje delo tako, da imamo sedaj v knjigi *«Slavni Slovenci»* sedem in osemdeset novih njegovih izvirnih lesorezov. V tej zbirki je upodobil tudi slikarico Ivano Kobilco in pesnico Vido Jerajevo. Uvodno besedo je napisal Martin Benčina. Nato sledijo na pravem lahkem antičnem papirju lesorezi ustvarjalcev našega kulturnega življenja, razvrščeni po zgodovinski dobi — od Primoža Trubarja do pesnika Kosovega. Slednjič je priključen komentar: ki je obenem kazalo s kratkimi najbolj važnimi podatki. Ker Slovenci še nismo imeli tako lepe in zanimive knjige, ki bi vsebovala po umetniškem načinu upodobljene naše glavne velikane v kulturi, priporočamo knjigo v vsako hišo. Želimo, da bi našla zanimanje tudi onstran naših meja.

V *Goršetovi monografiji* nas vodi dr. Ložar mimo dobe umetnosti, ki je trpela zaradi vojne, v okoliščine, kjer se je pojavil Meštrovič, in razlaga, v koliko je vplivala Meštrovičeva umetnost na učenca Goršeta.

V bogato ilustrirani knjigi čitatelj lahko zasledi ob Ložarjevi besedi zanimiv razvoj Goršetove umetnosti od dobe, ki se je začela po dokončani akademiji, do današnjih dni. Zelo izdatni so popisi, kako rešuje umetnik svoje naloge, kako se stopnjujejo njegovi nazori, kako dozoreva v notranji sili in kako se izpopolnjuje v umetniškem izrazu. Slednjič nas postavi pred najnovejša dela, ki pomenijo zaključek dolgega iskanja in izhodišče novih tvorb. Ob koncu pravi: «Kiparska misel je v njegovem delu prehodila dolgo pot.» Ta pot je tudi pot slovenskega kiparstva sploh. Kdor želi spoznati večje globine slovenske umetnosti, naj si knjigo nabavi!

Nmaj čriez izaro... je zbirka lesorezov, v kateri podoživlja v podablajoči umetnik nekatere koroške narodne pesmi. Knjiga, ki obsega 18 izvirnih lesorezov Franja Goloba, je polna poezije. Čimbolj se poglobimo in zamislimo v Golobove «sence», tem toplejšo pesem nam zapojo na papirju. Zapajo nam o življenju neodrešenih bratov onkraj meja, o lepota narodnega in prirodnega življenja: («Lepa je Kranjska dežela. Še lepši je Ziljska dolina.») Knjiga predstavlja zrelo delo mladega umetnika in se odlikuje po svojstveni vsebini. Ob sliki in besedi se ti odpira pogled v življenje naše vasi, v čisto poezijo in lepoto umetnikovega rojstnega kraja, ki prihaja zlasti v domačem narečju in zaradi pesniškega izraza v grafični liniji do višjega poudarka. Tužne koroške popevke nas ob listanju spominjajo na vso našo bol. — Uvodno besedo je napisal dr. Stele. Knjiga je izšla v dvesto izvodih na pravem antičnem lahkem papirju, izdana na japonski način.

E. Piščančeva

«Teta s cekarjem» je drobna knjižica *Manice Komanove*. Obsega pet izvirnih pravljič in Pirnatovimi ilustracijami. Pravljičice so zgrajene na znanih narodnih motivih in podane s preprosto, kleno besedo naše znane prijateljice otrok. Marsikateremu malčku bodo všeč, vendar v moderni mladinski literaturi ne pomenijo važnega dosežka.

Ob žalostnem kulturnem dogodku

Naša dolgoletna sodelavka Angela Vode je pred leti objavila knjigo »Žena v sedanji družbi«, lani je izšla njena druga tovrstna knjiga »Spol in usoda«, I. del, ob letošnjem novem letu pa »Spol in usoda«, II. del. Avtorica, ki si je z neštetimi članki, predavanji in plemenitimi osebnimi uslugami zaslužila ime naše prve delavke na smotno načrtanem socialnem, književnem in narodnem področju, je imela pri pisanju omenjenih knjig edini namen, da pokaže naši ženi in vsej javnosti resnični položaj, v katerem živi žena po nujnosti svojega spola, gospodarskih razmer, socialne uredbe in miselnosti našega časa. Te knjige pomenijo važen donesek naši socialni literaturi, pa tudi važen kašipot za razvoj našega občega življenjskega pojmovanja v smislu višje, socialno in moralno poudarjene duševnosti.

Tako razume Angelo Vodetovo slovenska žena, tako jo razume tudi javnost, ki je sprejela vse tri knjige s priznanjem, žene pa tudi s hvalčnostjo.

Toda ob izidu II. dela »Spola in usode« se je zgodilo, da je slovenski list, ki izhaja pod uredništvom slovenskega katoliškega duhovnika, objavil nekaj ne samo ogabnih, ampak tudi iz skrajnega nerazumevanja izvirajočih besed. Tole je bilo čitati v tedniku, ki se imenuje »Slovenski delavec«:

»Angela je stara, bo najbrž tudi garala s svojo knjigo »Spol in usoda«. Angela Vodetova namreč. Za skupinske paritvene zakone se zavzema. Angela je očividno stara, predpotopno stara, da pogreva staro marksistično, od vseh zavrženo in obsojeno propagando za skupinski paritveni zakon. Angela pa mora biti tudi grda, tako grda kakor vsaka cunja, ki je slehernemu rada za podnožek, da si vanjo čevlje briše. Pošten moški na ženo s skupinskimi nazori še ne pljune ne. Stran pogleda in mirno gre, ker mu rože s takim duhom, kot ga Angela širi v svoji brošuri »Spol in usoda«, od daleč smrde.»

Slovenska sekcija »Zveze akademsko izobraženih žen« je h gornjim vrstam poslala vsem našim dnevnikom in tednikom izjavo, ki je pa izvestni listi niso objavili. »Slovenec« je prinesel namesto omenjene izjave celo nadaljni napad na avtorico.

Izjava se je glasila:

»Kot člani slovenskega narodnega občestva in kot kulturni ljudje z ogorčenjem zavračamo tak način pisanja, ki ne zadene in ne žali le poedine človeške osebnosti, temveč uničuje temeljne osnove narodnega sožitja, niža naš kulturni nivo in vzgaja ljudi, ki bodo brez čuta odgovornosti in brez plemenitosti gledali na delo bratov in sester v narodnem občestvu.

Pozdravljamo vsako stvarno kritiko, tak način pisanja pa žali vsakega resničnega in polnovrednega človeka.»

Jugoslovanska ženska zveza, sekcija za dravsko banovino, najmočnejša predstavnica slovenske organizirane ženske javnosti, se pridružuje protestu Zveze akademsko izobraženih žen ter z zgražanjem obsoja osebni napad na go. Angelo Vodetovo v »Slovenskem delavcu«, ki mora žaliti vsakega poštenega človeka ter v žalostni luči kaže slovensko kulturno raven.

JUGOSLOVANSKA ŽENSKA ZVEZA, SEKCIJA ZA DRAVSKO BANOVINO

Mira Engelman, predsednica

Pavla Hočevar, načelnica komisije za tisk

Spoštovana gospa!

Za pomlad si morate obnoviti svojo garderobo. Novi vzorci krasnih modnih barv že prihajajo na zalogo

Pridite pogledati in pomnite, da kupite pri nas za sé in za družino vse vrste tkanin vedno dobro in poceni

Manufaktura Novak / Ljubljana
Kongresni trg 15, pri Nunski cerkvi

Darovi za tiskovni sklad

Za tiskovni sklad so darovale sledeče gg.naročnice: Pepca Kadunc din 47.—; po din 36.—: Viktorija Zigon in Annie Rismondo; din 18.— Mary Rožič; po din 16.—: Stana Gulič, Berta Mavec, Pavla Lavrenčič, Irma Treppo, Ema Gruntar; po din 15.—: Cecilija Ranzinger, Emilija Hvala; din 14.—: Marija Rotar; din 11.—: Nada Kaučič; po din 10.—: Mara Gobec, Marija Grad, Marija Slak; po din 8.—: Alojzija Pahor, Ančka Nagy; po din 6.—: Marija Schweiger, Mirko Kos, Ivanka Kovačič, Marija Trost, Pavlina Milovanović, Julija Plavšak, Urška Peric, Anica Korošec, Pierina Železnikar, Slavica Rozman, Fanči Martinčič, Mimica Rajh, Ema Stergar, Marija Mahkovec, Anči Markelj, Kristina Lasnik, Lucija Gaberšček, Pavla Prepeluh, Ivanka Mastnak, Angela Merslavič, Marica Bevc, Jožica Hodnik, Olga Trost, Poldi Setinc, Mara Kumer, Minka Topolšek, Marija Banko, Lojzka Zupan, Krista Zeme, Tončka Jereb, Anton Linzner, Natalija Tomšič, Regina Vasič, Erancka Repovš, Mara Petkovšek, Marica Dugar, Pavla Jugović, Marija Rom, Marija Trelc, Lujza Glaser, Fanči Markon, Vikica Kapun; din 5.—: Mara Ontlejš; po din 4.—: Julka Gorišek, Antonlja Kunčič, Jožica Gerl, Anica Gams, Marija Turk, Anica Dekleva, Antonija Modic; po din 3.—: Ljudmila Kovač, Ema Schmit; po din 2.—: Pavla Drašler, Vekoslav Simčič, Grete Turk, Mara Pirc, Slava Vakselj, Kristina Poček, Dušana Gligorijević, Marija Omahen, Marija Jenko, Ana Turk, K. Krašovec, Tončka Podlesnik, Pavla Ilovar, Marija Uhan, Minka Karlič, Roksanda Ilić; Lit 5.—: Emilija Doller.

Cenjenim gg. darovalkam iskrena hvala!

Dolgoletna naročnica, Rakek. Vaše pismo nam je dospelo prepozno, da bi Vam lahko odgovorili v listu. Pošljite nam svoj naslov!

„Kaj je to perilo res moje? Se nikdar ni bilo tako čisto oprano!“ — Čemu se čudi? Za pranje je vendar rabila priznано dobro terpentinsko milo Zlatorog. To milo kljub svoji izdatnosti opere vsako še tako zelo zamazano ali zaprano perilo tako temeljito, da je po pranju belo kot sneg, voljno-mehko in duhteče.

TERPENTINOVNO MILO

Zlatorog

Mlade matere,

ki pripravljate perilo za svojega novorojenčka, naročite si pri nas polo s 25 modeli in kroji za

vse perilo, ki ga potrebuje novorojenček

★

Z naročilom pošljite din 5.—, lahko tudi v znamkah

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA V LJUBLJANI

Podružnice: BEOGRAD, CELJE, KRANJ, MARIBOR, PTUJ, RAKEK, SLOVENJGRAD, SPLIT, ŠIBENIK, ZAGREB

se Vam priporoča za izvrševanje vseh bančnih poslov

Sprejema vloge na knjižice in tekoče račune proti najugodnejšem obrestovanju, finansira industrijo in trgovino, izvršuje nakazila v tu- in inozemstvu, kupuje in prodaja valute, devize, vrednostne papirje itd.

Do 15. februarja

je čas za plačilo naročnine za tiste, ki se hočejo udeležiti žrebanja. Do tega dne se razpošljejo številke tistim, ki so pridobile nove naročnice. — Čitajte notico na zadnji strani „Našega doma“. — Skušajte med tem pridobiti še katero novo naročnico!